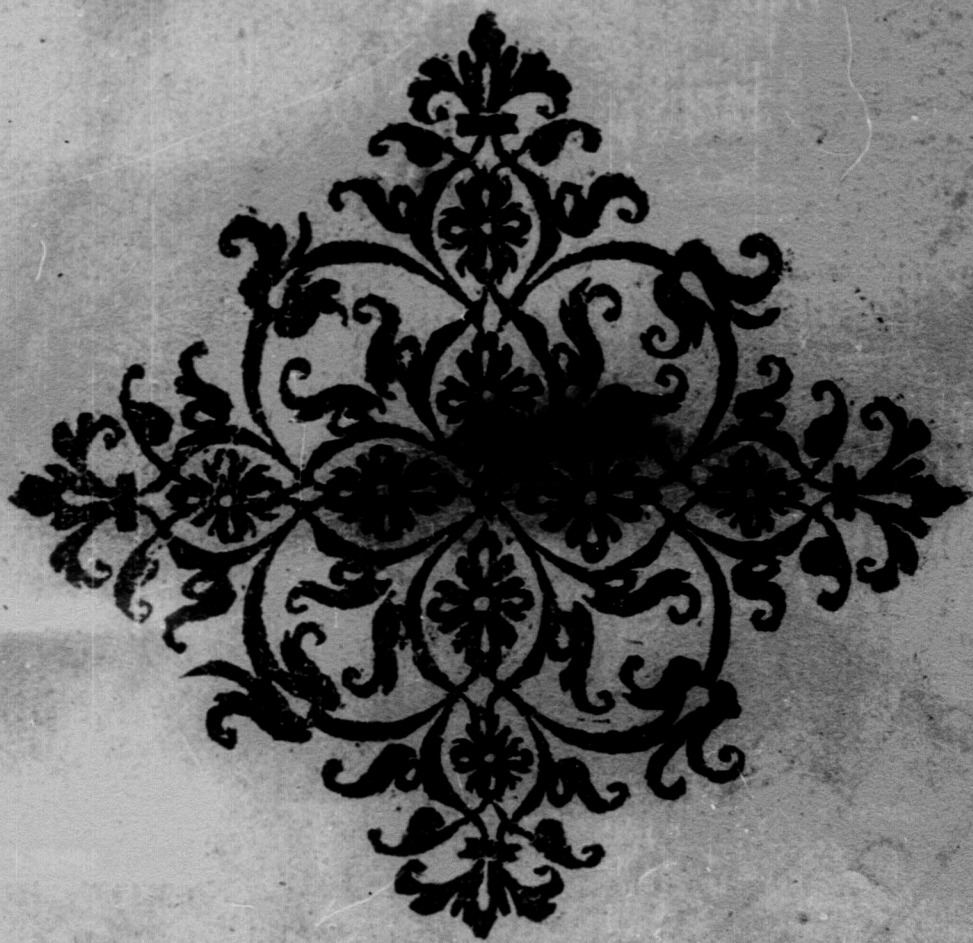

REFUTATIO
SCRIPTIPER
TRI MELII, QUO NO-
mine Synodi Debrecinae docet Fehoualita-
tem, et trinitarium DEUM Pa-
triarchis, Prophetis, et Aposto-
lis incognitum.

ALBAE IULIAE
Excudebat Typographus Regius Raphael Hoff-
halter, Anno Christi Domini.

M. D. LXVII.

Q. 15.

*IN ARMIS SERE-
nissimi Principis et Domini, Domini JO-
ANNIS SECUNDI, Dei gra-
tia Electi Regis Ungariae, Dalma-
tiae, Croatiae: etc.*

HAEC quicumq; vides Electi insignia Regis,
Pro patria grates, Vngare, lætus agas.
Imperij quòd habes patrij Dominumq; Patremq;
Quem virtutum ornat maxima, vera Fides.
Vnde potes superos meliùs sperare secundos,
Vt videas lætos pòst fera bella dies.
Cur vagus extremis terrarum finibus erras?
En propè quem multo sanguine queris, habes.
Quippe peregrini quàm sit damnosa potestas
Principis, accepta discere clade potes.
Flecte genu Domino, fœlicibus vtere fatis,
Sanguine sublato, sicca manebit humus.
Lingua, genus, pietas eadem, clementia rara,
Inq; tuo natus Regia Buda throno.
Cernis vti suaui labuntur quatuor amnes
Murmure, Pannonici nobile stemma soli.

Primusq; Ister adest, rapidusq; Tybiscus, at illos
Drauius cum Sauo fratre sequuntur amnis.
Flumina bruta suum lætantur adesse Patronum,
Passa satis tergo flebile Martis opus.
Clara Polonorum quicquid complectitur Ales,
Huius ad angustam ferre laborat opem.
Fallor, an Italici floreant rura Ducatus,
Dum Mediolanas victor habebit opes.
Conscia signa Fidem faciunt, Crux, Ales, & An-
Munocerosq; ferox, Dalmaticusq; Leo. (guis,
Desinite ô Proceres, studia in contraria scindi,
Ne VINDEX laceret viscera vestra, LV P V S.

SERENIS-

1

SERENISSIMO
PRINCIPI, DOMINO IOANNI
Secundo, Electo Regi Hungariæ, & Patro-
no Ecclesiæ Dei pio, & veritatis
amanti.

GNOSCIMVSEX VER-
bo Dei contra Antichristi somnia
supremum magistratum civilem
habere potestatem animaduertē-
di in ministros Ecclesiæ, cogendi
Synodos eligendi arbitros ad dijudicationē quæ-
stionum, quæ in causa religionis emergunt. Inte-
rim verò ferro & igne, verbum Dei, & religionē
promouendam esse nullibi ex verbo Dei edoce-
mur, frustra quis obijciat veteris testamenti præ-
cepta, quæ ad illum populum legalem, & circa ex-
terna exercitia occupatū spectabant, cum in No-
uo testamento longē alia præscribatur ratio vide-
licet, vt sinamus crescere zizania vsq; ad tempus
messis, & Psal. 110. Populus regni Christi sponta-
neus, & oblatio spontanea prædicetur esse, qui nō
ferro, nec minis, ad recipiendū Euāgelij doctrinā,
sed vltro, & sponte obsequiū præstaturus Chrō suo
prædi-

AD S. R. M. EPISTOLA

prædicitur. Et quid potest dici absurdius, quid
etiã impossibilius, quam per vim externam velle
cogi conscientiam, & animam, in quam solus ille,
qui eam condidit, sibi potestatem vendicat? Neq;
» verò mater pia phreneticum abijcit filium, sed eū
» curat, & omnibus modis restituere pergit: Docto
» res, & ministri Ecclesiæ, qui instar matris præfici-
» untur suis auditoribus, idem facere ex officio, &
» verbi Diuini præscripto debent.

Hanc ob causam satis mirari non possumus
nostrorum aduersariorum duriciem, qui nos nō-
dum vllius crimine erroris conuicere, tamen &
gladium & ignē à Maiestate vestra Serenissima
expetunt, etiam si maximè erraremus (quod non
est) tamen instar matris nos curare, & mederi, nō
perdere debebant.

Hic zelus inconsideratus (quantum colligimus
aliunde) non prouenit nisi ex illo, qui corda illo-
rum obfedit, de eo enim dicitur, quod ab initio fu-
erit mēdax, & homicida, aut ad minimū, vt aper-
tè demonstrent, se non Christi magistri sui patiē-
tiam, & benignitatem imitari, sed Pontificis Pela-
gij de-

DEDICATORIA.

gij decretum de comburendis hæreticis.

Dura quidem hæc sunt, sed multò tristiora, q̃ honestam nostram in Domino conuersionem proscindunt, & ministerium, & doctrinam nostrā tanq̃ hæreticam accusant: imò multa comminiscuntur, quibus eos mendacij conuincere possemus (sed absit à pijs conuertiendi studium) neq̃ adeò in ijs refellendis laborandū iudicamus, cū iam olim in concilio Pontificum hæc crimina Apostolis obiecta sint, & per eos refutata, Act. 5.

Vidit & cognouit S. M. V. quibus fundamentis illi suam stabiliant doctrinam, & tripersonatus ille Antichristi Deus iam iam ruiturus, quibus fulcris ab illis sustentetur. Scripsimus & nos confessionem nostram, ac ad illorum obiecta respondimus, ex ijs S. M. V. quid verum, quidue falsum sit, cernere poterit, & diiudicare: Nec dubitemus, duce Deo, quin emergat veritas, & vincat, Sophistarum verò nebulæ dispescantur: nihilominus tamen vt modestia nostra nota sit. S. M. V. non solum vt aliqua afficiantur iniuria nostri isti accusatores, uerū etiam omni honore, ac præmijs, vt ditentur, petimus, imò vt liberè scribere, docere, male-

AD S. R. M. EPISTOLA

maledicere, & quicquid tandem volunt, in hac causa agere illis libera potestas detur.)

Deus est ille, qui causæ suæ patrociniū suscipiet & Satanam conteret sub pedibus suorum fidelium, & efficiet, quemadmodū magister noster Christus ætate, & sapientia profecit coram Deo, & hominibus, ut & nos proficiamus quotidie, & per nostram infirmitatem, aliquid quod gratum ipsi sit, in sua operetur Ecclesia, quemadmodum promisit: Vobiscum sum usque ad consumationem seculi.

Huius doni Dei, quod in nobis sentimus, nequaquam pudet nos, sed Deo gratias agimus, qui sensum nos ex captiuitate Babylonica educit, & luce veritatis suæ quotidie magis ac magis irradiat (ut ut aduersarij nostri in calumniam abripiant, & nos tanquam homines inconstantes accusant) ipsi viderint, an omnia sint assequuti, & an non crescere debeant in virum perfectum, & non recipere debeant incrementa secundum mensuram donationis Christi.

Vtinam huius Diuinæ actionis processum perpetuum nobis ob oculos poneremus, & rem incognitam, aut primo quoque tempore minus arridentem dā-

narc-

DEDICATORIA.

naremus, Mentis enim hæc præcipitantia multa postea secum trahit mala, & sæpè ipsos poenitet authores. Nos regulam à Christi discipulis propositam sequamur: Probate spiritus an ex Deo sint: Item, Prophetias non aspernemi: & spiritus ne extinguatis: Idem omnes pios facere decet, qui contrarium verò agunt, Solem & Lunam obscurant: Ecclesiam in solitudinem abigunt, stellas denigrant, & ad planctum, & fletum Angelos pacis impellunt, seque sanguine innocentium commaculant, quod manifestum indicium eorum est, qui characterem bestię in fronte gerunt.

Deus M. V. S. saluam, & incolumem conseruet, dextraque virtutis suę regat, A.

Ex Synòdo Vassarhelyna, prima die Septembr. Anni
M. D. LXVII.

Franciscus Daudis, & seniores Ecclesiarum Vngaricarum in Transylvania.

(:)

LECTORI PIO

SALUTEM.

Astinere sanè poteramus, & quidem plurimis de causis ab opere respondendi: Nā scripta Melij per se talia sunt, quæ nemine refellente, concidunt, & suis antologijs inuertuntur, verum cum habenda sit ratio infirmorum, eorum præcipue, qui fidei nostræ commissi sunt, in hanc scribendi arenam descendere coacti sumus: nec dubitamus nos vel nostrorum aduersariorum iudicio absolui in hac causa, quam sanè aduersarius non conuitijs sed testimonio sacrarum literarum, & veritate, tractare debebat, neq; miscere alienas, et peregrinas materias. Varia enim sunt capita libri Meliani, quæ omnia, cur, & quare congefferit, fati asse qui non possumus, nisi fortè duabus hisce de causis, rem hoc ordine egerit-

Primum, vt aut de ijs omnibus nobis litem intendere videretur, aut certè sinistrè de ijs omnibus accusare:

Secundo fortassis, quia doctrinā de trinitate, quā edisserere inceperat, vidit in iustum volumen nō accrescere: vt igitur aliquibus saltem pagellas

(:) ij imple-

AD LECTOREM

implere posset, tanta rerum molimina orsus est.
Verùm quæ ad nos de ijs spectant, de illis respon-
debimus, reliquis relictis, volumus vt cum sua cō-
figat Melius vmbra.

Doctrina de trinitate, & Mediatore in eodem
controuertitur cardine, qui enim ex perpetuo sa-
cræ scripturæ consensu intelligit, quid sit Pater, Fi-
lius, & Spiritus sanctus, nunq̃ ille de Mediatore
disputabit, secundum quam naturam sit Media-
tor: Intelligit enim cum Paulo, HOMINEM
IESVM CHRISTVM, esse Mediatore, neq̃ vnq̃ per Sophismata hanc infringet proposi-
tionem. Verùm vt hæc omnia ordine trasigi pos-
sint, & intelligi, eorum, quæ proponemus seriem
monstrabimus.

Primò confessionem Melij: Deinde & nostrā
proponemus, quam ex verbo Dei declarabimus.

Secundò per Analysin Confessionem Melia-
nam verbo Dei minus conuenientē dissoluemus.

Tertiò, argumentis, & solutionibus illius res-
pondebimus.

Quartò

P R A E F A T I O.

Quartò, doctrinā de Mediatore recitabimus.

Primum verò omnium illud diligenter obser-
nandum est in libro Melij plurimos citari locos
scripturæ, quorum sensus prorsus alienus est ab il-
lo, quem ad stabilienda capita controuersæ ex ijs
elicit. Huius rei exemplum manifestum habes, v-
bi probare nititur, Patrem, Filium, & Spiritum
sanctum vnum esse Deum, & Iehouam Elohim si-
gnificare Essentiam vnā, & tres personas, eadē
repetit testimonia: Deinde, vbi probare nititur.
Chrīum esse Deū illum vnum, præter quē alius nō
est, & eundem quoq; dici personam: Eodem mo-
do, & Spiritum sanctum eundem Deum esse ma-
gnū, inuocandūq; eadem ingerit testimonia.
Vnde animaduerrere licebit, qualem confusum
Deum defendat, qui sit vnus & trinus: trinus &
vnus: liberè certè fatemur (quemadmodum in lo-
corum interpretatione declarabimus) ne vnum
quidem ex testimonijs citatis illius stabilire opini-
onem: qualia hæc sunt, Ego, & Pater vnum sumus
Hi tres vnum sunt. Deus est Spiritus. Dominus
est Spiritus. vbi Spiritus Domini, & ibi libertas.
Præsertim vbi nititur probare, Christum vocari
secundam personam trinitatis: Condone illis per

AD LECTOREM

vos in persona Christi. Et ex illis: Qui cum esset in forma Dei. Qui est character hypostaseos Patris. Item. Abraham tres vidit, id est, trinitatem. Et in principio creauit Elohim, id est, tres personæ. Et Spiritus Elohim ferebatur super aquas, id est, Spūs duarū personarū. Sūt & alij innumeri loci, quos ipse cœlum terræ miscendo, ad omnia probanda trahit, & indifferenter applicat, quæ facile diligens Lector obseruabit.

Animaduertet etiam Lector, interpretationē illam Melij de Iehouah Elohim omnibus patribus, & modernis hæctenus inauditam fuisse, unde, quæso, hauset, quòd Iehouah Elohim vnā Essentiam, et tres personas designet? Iehouah enim, quem Paulus Deum ex quo omnia nominat, non Essentiam, sed Essentiarum fontem, & authorem significare quis non videt? nomen verò Elohim, quòd Dij significat, quis pro tribus personis interpretabitur? Sed, his omisis, primam partem nostri scripti aggrediamur.

Simo fil de volynus pastor in possessione
papales ac electus Decanus sicut orboy
vniuersis et singulis ecclesiarum pastoribus
solato q rectores in sedi predicta
commorantibus salutem et gratiam Dei
patris per Christum filium precatur
Remunere vix et de fratribus in Christo
nobis dilectis nro socio vobis
domino legistam Frigidiano
havo triam fidem nro commissi
in proxima synodo habita ut vobis
sye et annuanti in ^{exemplum} iungantur
quatenus acceptis presentibus nos
ut unus quibz vestrum perscrutetur
post posita q site excusacionibz
pagam kumina ad firiam quarta
q incidit post festum purificationis
marie comparatis. Idq expensis
emendatis volynus altera nemi
ut si excuset alla emansione
occasione accepta sub pena amput
fio. Reliquum est vobis valere
in domino cupimus, ex papales
colunt fidei. A Q 1581

PRIMA PARS.
PETRI MELII
DE IOVA DEO VNO, ET E-
LOHIM DEO TRINITARIO, CON-
FESSIONIS AD VERBUM COM-
pendium.

DE VNO DEO
IOVA ELOHIM.

CRedimus, et confitemur in vnum Deum, qui
est Ioua Elohim, hoc est, tres dantes testimo-
nium, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Et sicut v-
nitatem realem, & essentialem (hoc est vnam De-
itatem) formam Dei confitemur in Trinitate, in
Patre, Filio, & Spiritu sancto. Ita veram homou-
sion, coessentialem, coequalem Trinitatem, di-
stinctam, substantialem, hypostatica personarum
Patris, & Filij, & Spiritus sancti procedentis pro-
prietate, officio, & manifestatione distincta alia,
atque diuersa: Nam Pater in voce, Filius in for-
ma viri, & Spiritus sanctus in specie columbae se
A mani-

PRIMA PARS.

manifestavit. Itaque vnum Deum credimus, quia vbiq[ue] vnum Iouam scriptura nobis proponit, iuxta illud Deut. 6. Audi Israel, Iehouah Elohim est Iehouah vnus: Trinitatem verò credimus, quia scriptura hunc vnum Iouam vocat Elohim, id est, tres subsistentes, & tres dantes testimonium, tres, inquam, qui in Angelorum, & virorum forma Abrahamæ in vno Ioua apparuerunt: Et quia vni Iouæ Elohim pluralitatem manifestè tribuit scriptura Gen. 1. cùm ait, Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinē nostram:

Confitemur præterea sub nomine Iouæ siue Essentiæ, nos intelligere vnā Dei formam, siue Deitatem essentialē: Sub nomine verò personę intelligere hypostasim, & propon: Et sub nomine Trinitatis scripturā quoq[ue] intelligere Elohim, id est, Deum trinitarium: Quia El Patrem, Ho Filium, & Va Spiritum sanctum significat: Et ideo rectè vertere poteris Elohim, id est, Deum trinitarium.

DE FILIO.

Confitemur Christum verum Deum Iouam, Magnum, Solum, & Vnum, præter quem non est alius, subsistentem in forma Dei, & vitam ha-

PRIMA PARS.

bentem in seipso. Tripliciter verò coæqualem Patri, Primò, Identitate naturæ. Secundò, Identitate operum. Tertiò, Identitate adorationis. Et qui etiam à Patre tripliciter distinguitur, & à Spiritu sancto: Primò, Proprietate hypostatica. Secundò officio dispensationis: Tertiò, apparitione: solus etenim æternus ille Filius apparuit in Christo homine, & in viri forma in Iordane, quia solus Filius in forma serui baptizatur à Ioanne.

Item confitemur, secundum vtrumq; respectū, & quatenus Filius, & quatenus Ioua, esse Iouam de Ioua, & Deum de Deo, ideò secundum scripturas dicimus, Christum & vt Filium, & vt Deū à Patre esse.

DE SPIRITU SANCTO.

Confitemur & Spiritum sanctum Primò Verum, & vnum esse Deum, & Dominum dominorū vnicū authorē, & Iouam omniū creatorem: Secundò, Præter quem alius non est, subsistentem in forma Dei, et habentem vitam quoq; in seipso, qui est hominifios, & coæqualis Patri, & Filio: Et qui procedit substantialiter à Patre, vt sit Deus de Deo.

A ij

Cre-

PRIMA PARS.

Credimus præterea Spiritum sanctum quarto adorandum, & inuocandum esse. Quinto, eundemque tripliciter à Patre, & Filio distingui, & idem esse quoque tripliciter cum Patre, & Filio.

Item, Confitemur Spiritum sanctum habere suam hypostasim propriam, eò quòd dicitur Iah. Esa. 6. Essentiator præterea & Ioua: Secundo, quia est ille, qui alebat massam creatam. Tertiò, quia apparuit sicut Christus Abrahæ in viri, & Angeli forma, in igne & nube. Quarto, quia electos viuificat, & saluat. Item, quia alius dicitur à Christo Paracletus, & quia in flatu, vento, & igne, & specie columbæ etiam apparuit: Et demùm, quia in Deo nullum potest esse accidens:

Istis ergò rationibus probamus Spiritum sanctum esse Deum: Et hæc sunt Melij verba: Cum verò supra dictum sit, Spiritum sanctum esse Deum de Deo, & sic quoque illum, Solum, Verum, & Magnum Deum Iouam, præter quem alius nō est. Quomodo hæc cohærere possint, nisi per Sophistarum nugamenta coaptentur, Lector pius animaduertet.

Confes.

PRIMA PARS.

CONFESSIO VE

RA DE TRIADE MINISTRO-
RVM ECCLESIAE DEI IN TRAN-
SILVANIA CONSENTIENTIVM.

DE VNO DEO

CHRISTI PATRE.

CRedimus in vnum Deum, qui est Pater ille,
ex quo omnia, & nos in ipsum 1. Cor. 8. Qui
solus est Herus Iude 1. Excelsissimus et Altissim⁹
Act. 7. & Lu. 1. solus Inuisibilis, solus Sapiens, so-
lus Immortalis 1. Tim. 1. Ro. 16. Solus super om-
nia Deus, Eph. 4. solus, & verus Deus, Ioan. 17.
solus Iehouah Pater, præter quem alius non est,
Esa. 45. sola iustificationis nostrę scaturigo, & Pa-
ter luminum Tit. 3. Iac. 1. omnibus Maior Ioan.
10. solus Pater, & caput Christi 1. Cor. 11. & eius-
dem Christi Deus & Pater Ioan. 20. Matt. 27.

In hunc igitur vnum Deum altissimum, Chri-
sti Patrem, Creatorem cœli & terrę Act. 17. fir-
ma fide primò credimus, eòquòd solus secundū

A iij

suam

PRIMA PARS.

suam immensam misericordiam nos saluos fecit per lauacrū regenerationis, & renouationis Spiritus sancti, quem in nos effudit opulenter per Iesum Christum seruatorem nostrum.

DE FILIO.

DEinde credimus & in vnum Dominum nostrum, Iesum Christum, per quem omnia i. Cor. 8. Filium Altissimi Luc. 1. Quem obumbrāte ipsius virtute concepit de Spiritu sancto in utero Virginis, Luc. 2. Matt. 1. in quo nouissimis temporibus Deus ille se manifestauit, Heb. 1.

Hunc Filium Dei inuisibilem, nec immortalē, vel supra omnia, vel ex quo omnia, Deum fuisse vnquam asserimus, nec à seipso Deum, sed magis credimus eundem fuisse, esseq; Deum de Deo, Lumen de Lumine, Deum verum de Deo vero, Sapientem de Sapiente, Creatorem de Creatore, & Immortalem de Immortali illo à nemine dependente æterno Patre, cui Filius iste totus, & non secundum hanc, vel illam naturam, post consummationem seculi subiiciendus erit, i. Cori. 15. Et cui minorem se confessus idem Filius est, Ioann. 14. **A**Equalem verò ideò esse, diciq; credimus, quia
suam

PRIMA PARS.

suam illi Diuinitatem cum omni plenitudine Pater cōmunicauit, deditque omnem potestatem in cœlo & in terra: Eundemq; ab Angelis, & hominibus adorari voluerit, Matt. 28. Phil. 2. Heb. 1.

Confitemur ergo Iesum Christum Filium illum esse Dei vnicum, de quo bis Pater de cœlisterustificatus est, Matt. 3. 17. Luc. 3. Et quem olim ex semine mulieris Adamo promisit Gen. 1. Deinde Patriarchis ex lombis Abraham, Gen. 12. 18. 23. 26. Item Act. 3. Ecclci. 44. Dauidi verò ex suo semine, & de quo solo vnico omnes Prophetæ vaticinati sunt. Et quem Apostoli tandem virum Act. 2. & hominem, 1. Timo. 2. postremum Adam, 1. Cor. 15. vocant. Quem Christum hominem Dei Filium fuisse disertè per Centurionem scriptura pronuntiauit dicens: Profectò hic homo Filius erat Dei, Mar. 15. De quo & Moses prophetauit dicens. Prophetam suscitabit vobis Deus è fratrib. vestris similem mei, Deut. 18. Act. 3. 7. de quo testatus est & Ioannes Baptista, dicens, veniet post me vir, Ioan. 1.

Hunc igitur Chrūm visibilem dicimus esse illud Verbum caro, quod vnigenitū à Patre vocauit Ioa. 1. præter quē alius nō est, Esa. 45. vnicū Mediatore

1. Tim.

PRIMA PARS.

1. Tim. 2. Iudicem viuorum & mortuorum. 2. Tim. 4. vnicum Ecclesie caput Ephes. 5. Qui est Deus benedictus in secula, Rom. 9. quem & adoramus, & osculamur, & colimus, & in quem perpetuò sperabimus, iuxta Altissimi æternum decretum: Fatemur ergò cum Paulo 1. Cor. 2. nos nihil aliud scire præter Iesum Christum & hunc crucifixum.

DE SPIRITU SANCTO.

CRedimus & Spiritum sanctum esse Dei Patris, & Filij Spiritum Matt. 3. 10. 12. Lu. 4. Ro. 8. 1. Cor. 2. 3. 2. Cor. 3. Gal. 4. Eph. 5. Phil. 1. Act. 2. qui à Patre procedit Ioan. 15. & per Filium largitur credentibus, Tit. 3. qui est constitutus à Deo Paracletus noster, Ioan. 14. Doctor, Lucæ 12. & donor. spiritualium distributor, 1. Cor. 12. Hebr. 2. Quem Dei donum cum Hilario vocamus, Dei gratiam, Dei digitum, virtutemque.

Deum verò simpliciter appellare nõ audemus quòd id nullibi vnquam fecerit scriptura, inuocare vel adorare longeminùs, cùm exemplum nullum fide

PRIMA PARS.

lum fide dignum appareat, & à Christo præscripta
orandi, & adorandi, & inuocandi formula, Mat.
4.6. Ioan. 4. 9. 11. 14. 15. 16. 17. Act. 1. 4. 12. Eph. 1.
6. Heb. 5. satis esse nobis debeat.

Habes summam, & nostræ, & Melianæ con-
fessionis: nunc tuum est, Christiane

Lector, per sequentem Antithe-
sim collatam veritatem
acceptare, posthabi-
ta falsitate.

B

Antithe

PRIMA PARS.
ANTITHESES
CONFESSIONIS MELIANAE.

Prima Antithesis.

Vnus Deus est Pater Christi Ioan. 6. 8. ille est Pater meus, quem vos dicitis Deum vestrum esse. 1. Cor. 8. Ephes. 4. & non tres simul.

Secunda.

Tres dantes testimonium non sunt tres personæ in vnica Essentia residentes, sed tres ij, Pater, Sermo, & Spūs sanctus testificantur vno communi sensu, quòd Iesus sit Filius Dei: Quæ est vera & salutifera fides, quam Apostoli prædicârunt.

Prophetæ etiam, Christus, & Apostoli docent, vnum, solum, Deum altissimum, præter quem nō est alius. Melius cum Antichristo & suis affectis nec vnum, nec solum, nec altissimum, nec Patrem, sed tres simul coessentiales, coæternos, & omnibus modis æquales, & qui omnes simul vnum, & trinum Deū constituunt. *Tertia.*

Docet Melius vnitatem in trinitate, & trinitatē in vnitatem, quæ phrasis est peregrina, & merum figmentum humanum, quod meram quaternitatē obtrudit, vnum scilicet in tribus, & tres in vno.

PRIMA PARS.

Quarta.

Dicimus formā Dei non esse communem diuinitatem, nisi abuti velimus vocabulo formæ, quia solus Christus est in forma Dei, non secundum diuinitatem (vti Melius somniat) quia diuinitas diuinitatis forma esse non potest, nisi duas fingat diuinitates.

Quinta.

Pater, Filius, & Spiritus sanctus in diuinitate hypostaticè, & personaliter non distinguuntur: Hypostasim enim in diuinis Filio, & Spiritui sancto nullibi tribuit scriptura: Et in baptismo Pater Deus vnus auditur: Homo Iesus Christus stat in Iordane, & baptizatur, & non aliqua secunda persona trinitatis, Spiritus sanctus in specie columbe apparet, quæ non essentia, aut persona Spiritus sancti est, sed ipsius præsentia visibile signum, cuius plenitudo non ad mēsuram, sed totaliter confertur Filio, hīc non tres vnus, nec vnus tres, sed Pater Pater est, Filius Filius est, & Spiritus sanctus cōmunicatio, & obsignatio hæreditatis nostræ vera: Quemadmodum dicitur filij Dei sumus, quia dedit nobis de spū suo. *Sexta.*

Vnū esse Deū non solūm homines, sed & Demo

PRIMA PARS.

nes credūt, Iac. 3. imò & Turcæ, & Sophistæ quoq̃
prædicātq̃ nō est Pater Christi: Nā vn⁹ Deus Ieho-
uah, siue Essentia non generat, nec generatur, nec
filium habet, qui Deus Turcarū est, ab omnibus
Christianis vitandus.

Septima.

Trinitatem in vno Deo Prophetæ, & Aposto-
li, & eorum doctrinæ sequaces non credunt: Quia
scriptura hunc vnū Iehouam non vocat tres sub-
sistentes, neq̃ tres in vno, neq̃ tres dantes testimo-
nium, multominus quatuor. Si enim tres apparu-
erunt in vno Iehouah, non vnum, sed quatuor ha-
bebit Melius Deos. *Octava.*

Paulus Hæb. 13. Abrahamum & Lothum An-
gelos hospitio non Trinitatem excepisse dicit: cō-
tra Paulum igitur Melius cum Sophistis colligit
ex hoc loco Trinitatem.

Nona.

Abraham videndo Trinitatē, vnum ex illis a-
dorare non potuit, cū Trinitas sit cœqualis, &
tres æqualiter adorandi sint: Aut ergo Abraham
verum Deum non rectē cognouit, nec rectē ado-
rauit: Aut Melius hīnc Trinitatem eliciendo, er-
rauit. Item

PRIMA PARS.

Item adoramus Patrem in Spiritu & veritate,
non igitur tres coæquales, & coessentialiales.

Decima.

Elohim non significat tres dantes, neq; tres personas, sed Deos nonunq; numero plurali, & plerumq; Deum plurali numero pro singulari, aliquando Angelos, nonunq; Reges & magistratus: cum verò dicit scriptura, factum fuisse hominem ad imaginem & similitudinem Elohim, vellemus scire, quid notet Melius per Elohim, an tres personas iuxta suam doctrinam?

Vndecima.

Vnus est Deus Pater creator omnium Mat. 11. 19. Luc. 10. Esa. 45. Mal. 2. Ecclci 1. vt docet Christus & Apostoli: Melius cum Antichristo non vnus sed tres qui æqualiter creant: Quia & Pater, & Filius, & Spiritus sanctus æquè creator.

Duodecima.

Deus Iehouah cum sit Pater Christi, vna Dei forma essentialis esse non potest, est enim ille Deus, ex quo omnia, Essentialium author, & Pater luminum Iac. 1. Pater spirituum Heb. 12. Num. 16.

PRIMA PARS.

Decimatertia.

Sub nomine hypostasis personam diuinā scriptura sacra non intelligit, cum manifestum sit ex Rom. cap. 2. Coloss. 3. Act. 10. 1. Pet. 1. & alibi passim. Personam non hypostasim diuinam, sed exteriorem hominis faciem, & repræsentationem significare: Et hypostasim accipere pro persona, est confundere scripturam. Christus enim homo est character hypostasis Patris, hoc est, totum quod est Pater in Filio elucet, quemadmodum Ioa. 14. dicitur: Et Paulus ipse Heb. 3. 13. quomodo hypostasis vocabulum accipiat, explicat.

Decimaquarta.

Elohim, ut inquit Melius, pro Deo trinitario rectè vertere poteris, in explicatione verò sacrarū literarum, non quid possis, sed quid analogia verbi Dei monstret spectandum est. Deum itaq; Trinitarium Melio, & suis relinquimus.

Satis autem hīc mirari non possumus, quā Melius posthabito Patre, qui est prima persona Trinitatis, mox ad Filium descenderit. Verendū certè, ne hostis factus sit primæ illius æternæ personæ Patris, & omnem eius prærogatiuam & authori-

PRIMA PARS.

thoritatem tollere voluerit, quæ in illo vno Iehouah etiam cum alijs duabus personis residet.

Cùm autem per hanc suam Iehoualitatē nouam Theologiā inuehat, non immeritò conquerimur, eam fusiùs non explicasse, & communem illam Essentiam trium personarum Iehoualitatē esse ex verbo Dei non demonstrasse, præcipuè autem cùm Pater sit Deus ex quo omnia, & fons totius diuinitatis, & iste quoq; in illa Iehoualitate resideat; fortasse illius Iehoualitatis, & Dei trinitarij, explicationem in posterum suscipiendo, nobis aliquam Elohimitem quoq; obtrudet.

DE FILIO.

Prima Antithesis.

Iesus Christus filius Dei, ille solus magnus vnus Deus non est, ista enim epitheta sunt Patris, vt Roma. 3. 1. Tim. 2. Eph. 4. Ioan. 13. Psal. 85. Tit. 2. ob. 36. sed est istius Filius & ab eo missus.

Item si Christus est ille Deus, præter quem alius non est, in cuius Dei forma subsistet, cùm
præter

PRIMA PARS.

præter solum, & altissimum, Deus alius non sit, nisi fortè auum Valentini inducat, aut recurrat ad illud, quatenus essentia, & quatenus persona & fabricet duos Christos.

Secunda.

Filius habet vitam in seipso, quia Pater ei dedit Ioan. 5. Non quòd sit ille Deus magnus, Vnus, & Solus: Si enim ille Magnus Deus & Solus est, illius filius esse non potest, cùm nemo suiipsius filius sit. Scriptura autem sacra ubiq; testatur, Christum esse Filium Dei viui, & non illum vnum & solū altissimum Deum. Destruat ergò primum fundamentum Prophetarum, Christi, & Apostolorum, & tandem p̄ suas consequentias probet Melius, Christum esse illum vnum solum, & altissimum Deum.

Tertia.

Homo Iesus Christus eiusdem naturæ est cum Patre, quia conceptus est de Spiritu suo sancto, sed non eadem ratione: Pater enim à seipso Deus est, at Filius suum esse à Patre habet, Ioan. 7.

Quarta.

Eandem quoq; esse operum rationem in Patre
& Filio

PRIMA PARS.

& Filio demonstrari non potest, quia Pater à seipso operatur, at Filius non facit quicquid, nisi prius Patrem facientem viderit: & omnia opera illius sunt Patris in eo viventis Ioan. 5. 6. 7. 8. 10. 12. 14. 17. Itē Pater inuocatur in nomine Filij, & non e contra Ioan. 15. 16. Et cum præceptum habeamus ut inuocemus eum, inuocamus, & honoramus eum tanquam unicum Dominum nostrum, Pontificē & Mediatore, non tanquam Deum, ex quo omnia Patrem Christi.

Quinta

In diuinitate trium rerum inuisibilium distinctionem non nouit scriptura sacra. Spiritū enim sanctum Dei Patris Spiritum esse docet: Et hominem Iesum Christum à Patre distinguit. Fides in veteri Testamento non ad tres, sed ad vnum Deum Patrem dirigitur: In nouo autem, & Dominus noster Iesus Christus additur, & confessio & fides in eum prædicatur.

Sexta.

Non secunda persona, seu Filius æternus factus est caro, sed verbum homo Iesus Christus, olim promissus, factus est caro, Iohan. 1. Apoc. 19.

G

Acto.

PRIMA PARS.

Act. 10. 13. Factus est caro, hoc est, vilis, abiectus, et mortalis, factus est obediens Patri usque ad mortem Phil. 2. 2. Cor. 8. Qui cum esset diues factus est pauper: Et quid carnis nomine lingua Hebræa notet manifestum est ex Psal. 87. Esa. 40. Iere. 13.

Septima.

Nullus filius æternus apparuit in Christo homine, sic enim duo filij essent, & alius præter eum, qui conceptus est de Spiritu sancto & natus ex Maria virgine.

Illum Antichristus per suos Patres, & Concilia inuexit in Ecclesiam, Hunc annunciârunt Prophetæ & Apostoli: Hic conceptus est de Spiritu sancto, & eductus est ex semine Dauidis, Act. 13. Ille ex Essentia Dei Patris antè secula genitus est: Hic creuit ætate & sapientia, pugnando contriuit Satanam, & per omnia factus est nobis similis, excepto peccato: Ille non creuit ætate & sapientia, nec orauit, nec pugnavit, nec factus est nobis similis.

Hic est visibilis, palpabilis, mortalis: Ille invisibilis, impassibilis, & immortalis.

Hic est Iesus crucifixus, qui nos mercatus est
suo

PRIMA PARS.

suo sanguine: Ille non crucifixus, non mortuus est.

Hic venit in carne, & non præter, nec extra, & antè carnem, i. Ioan. 4. Ille autem antè, vt aiunt, affuit patribus in deserto, pugnavit, docuit, & edidit miracula.

Octava.

Homo Iesus Christus est Iehouah de Iehouah, Germen enim David est, Iehouah iusticia nostra Ierem. 23. & 31. Et est Deus de Deo, quia Pater eum Deum nostrum esse voluit, & tota plenitudo diuinitatis in eo habitat, Colos. 2. 2. Cor. 5. 1. Tim. 3. & non essentialis Iehoualitas, aut personalis Deus Melij.

DE SPIRITV S AN C T O.

Prima Antithesis.

Spiritus sanctus non est ille vnus Deus donorum author, & Iehouah omnium creator. Nam si ille esset, Deus Pater, & non Spūs sanctus esset, cuius hæc propria sunt in scripturis sacris epitheta: Et si esset ille vnus Deus, nequaquã in forma Dei

PRIMA PARS.

subsisteret, qui enim in forma Dei subsistit, est homo Iesus Christus: De nullo enim alio, quàm de homine Christo dicitur, quòd in forma Dei subsisterit, & exinanierit seipsum Phil. 2.

Deus quoq; de Deo Spiritus sanctus non est, tùm quòd illum nullibi docuerit scriptura, tùm etiam quòd vnus & idẽ Spiritus nec vnus ille Deus præter quem alius non est, nec Deus de Deo dici potest.

Secunda.

Spiritum sanctum adorandum, & inuocandũ esse nullibi sacra scriptura docet, id enim sola synodus Alexandrina, contra verbum Dei primũ statuit. Fides igitur Melij, hac in parte, cùm non nitatur Dei verbo, erit opinio incerta.

Nec dupliciter, nec tripliciter à Patre & Filio distinguitur Spiritus sanctus, quia si idem est, & est ille magnus, solus, præter quem alius non est (vt Melius argutatur), quomodò ab eo distinguitur, & quomodò est Deus de Deo? Distinctionem ratione communicationis, & manifestationis docet scriptura, alias Melij Sophisticas distinctiones non ponit.

Tantum de prima parte.

SECUNDA PARS.

EXPLICATIO CONFESSIONIS MELIANAE.

*Credimus et confitemur in unum Deum, qui
est Iehouah Elokim, id est, tres dantes testi-
monium, Pater, Filius, et Spiritus sanctus.*

RESPONSIO.

Primus est inter omnes Melius tam veteres,
quàm recentes, qui Iehouā pro vnico Deo, &
Elohim pro tribus dantibus testimonium, est in-
terpretatus, verum id nihil ad rem, modò conso-
na verbo Dei doceret: negari non potest, si spe-
ctes Hebræa, quia dicitur, Audi Israel Iehouah
dij tui vnus est, in illa propositione esse subie-
ctum & prædicatū vnus, hoc est de Iehouah Elo-
him dicitur, quòd sit vnus: Hanc verò proposi-
tionem Melius inuertit, ex vno facit subiectum, &
ex Iehouah facit prædicatum, & vnum in trinū
commutat: Quomodò igitur dictum hoc suffrage-
tur illi, viderit ipse. Christi certè interpretationem
Ioa. 8. nos maioris facimus, quàm Petri Melij Ca-
balisticam, qui hunc locum non de tribus danti-

SECUNDA PARS.

tibus testimonium, sed de Patre suo interpretatur? Cum igitur Christi nostri magistri interpretationē reiiciat, quo loco haberi debeat, manifestū est.

Elohim quamuis plurale sit, non tamē tres designare personas ex Gen. cap. i. manifestum est: Dicitur enim & spūs Elohim ferebatur super aquas: Si Elohim significat tres, quartus erit spūs Elohim, & sic nō tres, sed quatuor habebit psonas Si verō spiritus Elohim intelligit pro Patre & Filio, sanē non tres sed duas designabit personas, Enimverō cū Melius magnifaciat Caluini auctoritatem, miror, cur non legerit initio interpretationis capitis primi Geneseos, tanq̃ violentam, & absurdam reiici hanc opinionem, qua ex Elohim tres colliguntur personæ. Sicut autem in hac propositione veritatem inuertit, ita & structuram sui sermonis Melius corrumpit.

Credere enim in vnum Deum, quid sit, ex verbo Dei intelligimus: At confiteri in vnum Deum nemo Theologorum dixit. Ac probē obseruandum est, quia abnegârat iam olim se credere in vnam Essentiam, & tres personas, nunc verō ne apertē talis esse deprehenderetur, dicit se credere in vnū Iehouam Elohim, qui Iehouah est illi Essentia, & Elohim tres personæ. Fides ergo Meliana hæc di

S E C V N D A P A R S.

ligenter notetur, quia in vnam essentiam, & tres personas se credere & cōfiteri nō obscure affirmat.

Quia verò Melius adeò intempestiuè præter rem vrget locum illum Ioannis, Tres sunt qui testimonium dant: ex quo elicere conatur, vnum Deum, seu vnam essentiam, & tres personas: Primum omnium obseruandum est genuinum sensum loci huius ex verbis Christi Ioan. 5. posse desumi, vbi Patrem & Spiritum sanctum testari ait de seipso, & verba, quæ loquitur. Hoc idem repetit postea Ioannes in sua epistola, non discedēs ab ore magistri sui Christi. Locus ille Deut. 6. Audi Israel, dii tui vnus est, nequaquam similis est huic, tres sunt qui testimonium dant: & hi tres vnum sunt, Nam hīc de vno Deo Patre loquitur, sicut Christus Ioan. 8. manifestè interpretatur, dicens, Quem vestrum esse Deum dicitis, ille Pater meus est. At Ioannes 5. tres esse vnum, & non vnus docet: Vnum genere neutro quomodo accipitur in scriptura sacra manifestum est ex similibus locis, vt Act. 4. Multitudinis autem credentium cor erat vnū, & anima vna, vnum non est ad Essentiā sed ad consensū & voluntatē refertur: Et Ioan. 17 in orōne Christi, vt sint vnū in nobis, nō ad Essentiā, sed ad voluntatem: Itē Ier. 31. dabo eis cor vnū:

SECUNDA PARS.

Item 1. Corint. 3. Qui plantat, & rigat, vnum sunt:
Huc accedit, quod & Glossa ordinaria exponit,
vnum sunt, id est, de eodem re testantes. Videant
Lectores ex veteribus Tertullianum, ex recentioribus
Caluinum qui reiiciunt Melij interpretationem, & hanc nostram confirmant.

TRINITAS MELII.

Sicuti in Trinitate vnitatem realem, & essentialem, hoc est, vnicam deitatem, & formam Dei confitemur, ita & veram homouision coessentialē coæqualem trinitatem distinctam substantialiter, hypostatica personarum proprietate, officio, & manifestatione, aliamq; & distinctā, & diuersam esse, Nam Pater in voce, Filius in forma viri, & Spiritus sanctus in specie columbæ se manifestat.

Responsio.

Nil est simplicius, & apertius in scripturis doctrina de vno Deo, quem semper & ubiq; testatur esse Deum conditorem omnium, Patrem domini nostri Iesu Christi, qui Meschiam filium suum semen mulieris promisit:

Antichristus autem de suo per Patres & concilia addidit, vnum Deum esse trinum, vnum Deum in

SECUNDA PARS.

um in Essentia, vel Essentiam, vel in tribus personis. Et dolendum est, à pastoribus & Doctoribus Christianis denuò Scoti, & Petri Lombardi Labyrinthum reuocari: Quis enim hæc plaustra prophanarū vocum per Melium adductarum explicaret? nisi fortè totam Sophisticam adducere vellet. Verum vt simplicem veritatem contra hæc Melij sophismata defendamus: hæc ordine obseruentur. Primò an ista fidei confessio in scriptis Prophetis & Apostolicis inueniatur.

Secundò quod potissimum in docendo spectandum est: An hæc doctrina cum usu, & fructu aliquo plebi proponi possit, & debeat.

Tertiò quid opus fuerit illa Battologia, veram inquit, homouision, & coessentialem triadem confitemur, nihil enim differt homouision à coessentiali.

Verum, vt quasi per transennam videre possis hanc theologiam prophanam esse: expende, neminem posse Melio probè respondere, ni priùs ille nobis declaret, an idem sit substantia cum essentia? an idem Iehouah cum Elohim? an sint, inq̃, synonyma, vel duæ res diuersæ? Item, quid sit Dei forma in trinitate? & quid sibi vult phrasis illa, tri
D nitas

SECVNDA PARS.

nititas est essentialiter distincta: Item quid est proprietas, relatio, & officium in trinitate, an sint accidentia aut essentiae, vel substantiae, an sint ipsemet Deus, an aliud à Deo? Item vbi nomen hypostasis Spiritui sancto tribuerit scriptura, & quid propriè sit hypostasis? cum Hieronymus dicat, sub hoc nomine venenum latere?

Hæc vbi declarauerit, & Scoti argutias explicauerit, nec nobis ex iisdem lacunis deerit respondendi facultas: vtinam verò hæ voces exoticæ vnâ cū suis authoribus iam tandem ex Ecclesia pellantur & triumphet Christus cum sua simplicitate.

Verum manifestatio Patris per spiritum suum facta de Filio in baptismo, trinitatē falsam Melij refutat ac veram ostendit.

TRINITAS MELII.

Vnum Deū credimus, quia scriptura Iehouah & Deum vnum nobis vbiq; proponit.

Responsio.

Ex solo nomine Iehouah vnum esse Deum probare contendit, & mox seipsum, & argumentum suum ipse refutat, cum inquit scriptura, non vnū Iehouam proponit, sed Iehouā Elohim: Elohim verò supra ostendit fuisse tres illos viros, seu An-

S E C V N D A P A R S.

gelos, qui Abrahę in vno Iehouah apparuerunt: cuius rei quanta sit absurditas, & quam Melius nihil probet, animaduertendum est.

Primò, cùm sit hæc allegoria, quid firmi inde cōcludi potest? & certè ab omnibus ferè doctis hæc ratiocinatio, tanq̃ minus firma exploditur. Quòd verò Melius hinc trinitarium Deum posse colligere affirmat, eò quòd tres illi in vno Iehouah apparuerunt, textus contrarium docet, qui quomodo duo abierunt Sodomam ad eam delendam, & Abraham stetit coram Iehouah, ostendit: si tres illæ personæ sunt inseparabiliter vnus Iehouah. quomò noiatim duo abierūt, stante corā Iehouah ipso Abrahamo? Augustin⁹ ergo hinc colligit Deū illū fuisse Meschiā in forma Angeli, reliquos verò duos, qui Sodomam venerunt, fuisse Angelos.

Sophistis, & eorum sequacibus eodem modo sūt adorandæ tres personæ, quia sunt coessentialis, et coæquales, At grauitèr peccauit Abrahā, qui vnū reliquis duob. neglectis, adorauit, sed dicent, in vna essetia tres adorauit psonas, at textus cōtrariū mōstrat, quid ergo pderint istę argutię Sophistis?

Addit hoc eodē in loco, quòd sub vno Deo Elohim pluralitas designatur, si vn⁹ est Deus Elohim quomò plēs significat? vn⁹ n. et plures sūt cōtraria.

SECVNDA PARS.

Inueniat Melius locum vnum, vbi scriptura vnū Deum nominet, vel aliquando indicet, Elohim tres designare personas. At verò probat ex primo cap. Geneseos, vbi habetur. Faciamus hominem, hîc dicit Iehouam ad Elohim loquutum fuisse: inferiùs verò dicit Iehouah Elohim loquutū, id est, si interrogaretur, cui tres illi dixerint, Faciamus? Respondet Melius audactèr totam trinitatem sibi ipsi loquutam fuisse, aut vt in alio quodam scripto illius habetur, Essentiam loquutam fuisse suis personis, Et hæc est insignis illa Melij theologia,

Addit, impossibile est, proprietates naturaliter, realiter, & personaliter distinctas confundi: Et hîc opus esset Delio natatore, q̄ prophanas voces explicaret: verum interrogabimus hominem, an naturaliter, realiter, personaliter opponatur istis nominibus, essentialiter, nominaliter, & præter naturam? Et vtrum in Deo ista nomina horrenda sint, qualitates, quantitates, an essentiæ, an sint in prædicamento ad aliquid, vel substantiæ? sed his omnibus omisis, satis est Melio, nouam theologiā infœliciter hac nostra ætate cudere, & Lombardica, & Scotica dogmata aliquatenus sepulta, iterum ex fœtido auerno reuocare.

Melius

SECUNDA PARS.

MELIUS.

Tertiò addit, visibili, sensibili, tractabili manifestatione diuersa forma, specie, & materia distinguuntur. &c.

Responsio.

Quis verò sanæ mentis hanc diuersitatem manifestationis, vel distinctionis negabit, modò rectè intelligatur? Patris vox è cœlo auditur, siue per Angelos, siue alio quocumq; modò ad nos perlatâ: Filius, non ille inuisibilis Melij, sed visibilis, & palpabilis homo Iesus Christus baptizatur: Donū Patris effusum in specie columbæ apparet Acto. 2. 1. Cor. 6. 12. Hæc vera, & manifesta sunt, sed cum somnio Melij non conueniunt.

MELIUS.

Quartò, quia Symbolum Apostolicum, & baptismus trinitatem nobis proponit realiter distinctam.

Responsio.

Veram triadem nunc proponit Melius ex verbis baptismi, & ex symbolo Apostolico, sed multa miscet extra, & præter symbolum Apostolicū.

SECUNDA PARS.

Addit rationes, & testimonia æternitatem Filij probantia.

Primò, quòd Pater non fuerit priùs Deus quàm Pater: Ita Filius non priùs Iehouah, quàm Filius, cùm sit imago, & character, & sapientia Patris.

Postea, quòd dixerit Apostolus Hebr. 13. Christus heri, & hodie ipse & in sæcula: Et Mich. 5. Egressus eius ab æternis temporibus: Et Psal. 110. Antè auroram ros natiuitatis tuæ, hoc est (vt ait Melius) ab æterno natus: Item, Primogenitus omnis creaturæ, Colo. 1. Item ab initio & antè secula ordinata sum: In principio erat verbum apud Deum: Id est, ab æterno fuit Filius æternus, genitus de hypostasi Patris.

Hic est obseruandum, quàm fideliter Melius tractet scripturas, & ipsum etiam Apostolorum Symbolum: cum enim dicit, in eo contineri, quòd Christus sit æternus Dei Filius de hypostasi Patris genitus, Apostolis manifestè imponit, qui de eo tantum loquuti sunt, qui est de Spū sancto conceptus, & natus ex Maria virgine.

Dicit secundò, non priùs fuisse Patrem, quàm Deum: Nec Filium, q̃ Iehouam: Quid respōdebit dicto 1. Reg. 7. Ego ero illi in Prēm, & ipse erit mihi in Filiū: Et titulū hūc prīs, creatoris celi & ter-

S E C V N D A P A R S.

nūc verē Ecclesię cognitū, quādo dedit Filium
 ū factū ex muliere in plenitudine temporis: imō
 interrogauerimus, an Deus agnitus sit p Patre
 itē Angelorum, & hominum creationem, quid,
 cęso, respondebit Melius? si dicet fuisse quidē, sed
 inimē cognitū, qđ opus erit Ecclesię de incogni-
 tū litigare? Integram nunc locorum citatorum
 rutationem non instituimus, peculiari enim li-
 bŕo locorum explicationē tractare decreuimus,
 veūm nunc in ijs testimonijs hęc potissimū cō-
 siderari volumus. Primō videant, an Micheas
 de generatione aliqua æterna loquatur, an potius
 de filio illo, qđ ex Ephrata pditurus erat, vt Mat. 2
 Ioan 7. declaratur? Nōne violenta detorsio est,
 vocalulū egressionis interpretari p generari? An
 nū ea, qđ egrediūtur aut pcedūt, semp gigni dicētur?

Cūm verō scriptura dicit heri, et hodie de Chri-
 sto, perpēde, an equipolleat huic, id est ab æterno?
 an nō potius ab initio primor. parentū, & primæ
 ætatis, vsq; ad sequentem? vt tam ij qui in veteri te-
 stamento, quā ij, qui in nouo futuri erant, sub v-
 nica illius victima sunt saluati, & quōd vis & elfi-
 catia sacrificij illius ad illos æquē pertineat.

Prou. 8. Ab initio & antē secula ordinata sum,
 an i-

SECUNDA PARS.

an idem sit ordinatum & genitum de hypostasi Patris consideres, an non potius erit illa Dei sapientia, & Spiritus intelligentiæ ingenitus, vt in libro Sapientiæ, Ecclesiastici, & Baruch habetur: aut non potest esse mysterium, figura, & imago Christi futuri, de quo Paulus ait, factus est nobis à Deo sapientia in mysterio abscondita 1. Cor. 2. & 2. eiusdem 1.

Postremò, quid absurdiùs hac interpretatione In principio, id est ab æterno? quam & Theophilactus reijcit, & plurimi ex Neotericis: Et quo tandem scripturæ testimonio probabit, principium sumi pro æternitate, sed res tantum ostendisse sufficiat.

Non est contentus ijs testimonijs malè detortis, sic argumentatur.

Christus est Sapientia Patris: Pater nunq̃ fuit absq; sua Sapientia: Ergo Dei Filius est æternus.

Satius fuisset Rhetorici Melio concludere, Ergo Sapientia fuit ab æterno, non Filius: Probet ergo priùs, Sapientiam fuisse Filium ab æterno, si rectè vult Sillogizare:

Deindè, neget Christum hominẽ non esse Dei Sapientiam: Si Sapientiam verò in Patre ab æterno exi-

SECUNDA PARS.

no existentem, quam postea hominem Christum exhibendo exeruit, tanq̃; mysterium Christi futuri in Deo semper fuisse dicemus: Quid Melius ad hæc?

Dictum Esaia, antè & post me, non erit Deus, verum est de Patre, quia hic solus à seipso Deus est inuisibilis, immortalis, nullius rei indigens, qui nihil à quoq̃; accepit: Et Filius verbum, Deus, Puer natus, Immanuel, Germen David, Iehouah, Iustitia nostra, in tēpore nobis datus, & natus est. Male ergo Melius, quod de Patre dicitur accommodat ad Filium. Athanasij iunctum est, in trinitate nihil prius, aut posterius, & omnimoda illa æqualitas extra, & præter verbum Dei excogitata, quantum peperit mali in Ecclesia Domini, veterum scripta legenti manifestum est: sed videamus, qualem edat Melius de Christo confessionem.

DE FILIO

Primum dicit, Christum esse illum Deum Iouam, magnum solum, & vnum, præter quem non est alius.

Deinde, illum, qui subsistit in forma Dei.

E

Et ter-

SECUNDA PARS.

Et tertio. illum quoque, qui de Spiritu sancto conceptus est: sed quibus id stabiliat testimonijs, & argumentis, audi.

Triplici, inquit, identitate probo Filium illum scilicet æternum, vnum cum Patre esse, & æqualem.

Prima est naturæ, quia sicuti Pater habet in seipso vitam, sic dedit & Filio: Ergo sicuti Pater subsistit, sic & Filius, nõ vt sues Sarnetici dicunt, quod Filius in Patre subsistit, quia Filius in seipso subsistit, sicuti Pater. Quia ergo Pater realiter, substanti- aliter, & præsentialiter, non prædestinatione subsistit, sic & Filius.

Secunda Identitas, est in operibus, Quæcumque enim Pater facit, similiter & Filius.

Tertia Identitas, in adoratione, quia veluti Pater adoratur, sic etiam Filius adorandus est.

Responsio.

Doctrina de vna Essentia, & tribus personis, extra & præter verbum Dei excogitata, hæc omnia peperit absurda & impia: Dum enim constituit Identitatem, & omnimodam æqualitatem, omnem Patris authoritatem, & prærogatiuam sustulit, Christum faciendo Deum à seipso, vt Patrem
trem

SECVNDA PARS.

trem ipsum. Deinde tres Christos nō obscure docere, cogitur, & qui sint admodum differentes: à quo, quæso, didicit, quòd Christus sit vnus ille Deus Iehouah, magnus, solus, & præter quem alius non est? Si quidem Christus est Dei Filius, quomodo ille solus, verus Deus, præter quem non est alius, esse poterit, cū hic Patrem non habeat, Christus autem Patrem habeat, animaduerte, quæso, quot Christos Melius introducit.

Primus enim est ille essentialis, qui videlicet est Essentia illa trium personarum, & proinde vnus ille Deus, præter quem alius non est.

Secundus erit secunda illa persona trinitatis, quæ vocatur verbum quod est ab æterno genitum de hypostasi Patris. & quod residet in alio illo Christo essentiali.

Tertius Christus erit homo Iesus Christus cōceptus de Spiritu sancto, quem vult Melius organum esse alterius filij æterni, vel velum, aut putamen illius. O miseram illam Ecclesiam, quæ visibili isto Dei Filio, cui soli data est omnis potestas in cælo, & in terra, relicto, alium quærit inuisibilem, cuius scriptura nullibi meminit.

Querimus secundò, quomodo Chrūs ille, q̄ est vnus verus, & solus Deus, præter quem alius non

SECUNDA PARS.

est, subsistat in forma Dei, cum ipse sit ille met Deus, dicat, sub cuius Dei forma, vnus ille Deus Christus subsistat, an sint duo dii, quorum alter sit in forma alterius, vel an Christus ille Melianus sit imago Dei, si imago, cuius Dei erit imago? cum sit ille vnus, & solus, præter quem alius non est?

Et hæc nunc breuiter indicasse sufficiat.

Cum verò in eodem hoc loco, adeò vehementer vrgeat identitates, vnde eas habeat, demonstrat: Verbum enim Dei de ijs naturæ identitatibus nihil loquitur: Et si Deus Pater dat Filio vitam, vt habeat in semetipso, quomodo Filius habebit à seipso vitam?

Postremo, si erit identitas in adoratione, nõne sicut Pater adoratur per Filium, eodem modo & Filius adorabitur per Patrem? Et si operationis creationis, saluationis & viuificationis identitas, est, Pater creat per Filium, saluat per Filium, iustificat, & viuificat per Filium, eodem modo & Filius per Patrem creabit, saluabit, & iustificabit: quæ omnia pugnant cum verbo Dei.

DE SPIRITV

sancto.

SECUNDA PARS.
S A N C T O.

In confessione quoq; Spiritus sancti Sophistas imitatur, affirmans, eum esse solum illum, & verū & magnum Deum, præter quem alius non est:

Primò probat, quia vocatur Iehouah:

Secundò, quia habet vitam in semetipso.

Tertiò, quia est homoufios.

Quartò, quia author donorum.

Quintò probat, quia est Deus ille solus, cuius templum sunt Electi.

Sextò quia procedit substantialiter à Deo Patre, vt sit Deus de Deo, nam ex substantia Patris procedit substantia.

Vltimò probat, quia adoratur, & inuocatur, vt ille altissimus & solus Deus.

Et hæc sunt Melij fundamenta, quibus nititur tertiam illam hypostasim probare, esse vnum illum & altissimum Deum: Verum vt intelligas, quid Melius cum Sophistis doceat de tertia hypostasi, breuibus rem sic accipe.

Sophistæ dicunt, vnamquamq; personam possidere ex æquo illam vnicam Essentiam, cuius nomine intelligunt vnum Deum: ideò vnamquamq; personam, quatenus est Essentia, posse rectè dici

S E C V N D A P A R S.

unicum esse Deum, & tamen nō tres dixerunt sed
 vñs Deus, id est non erunt tres Essentię sed vna.
 Ita Melius simpliciter sensum Sophistarum pro-
 ferre potuisset, & non inuolnere hanc materiam,
 vt & sibi & alijs negotium facesseret, in inquiren-
 do sensu confessionis suę, sed pudit illum adeo
 manifestè in sacris ludere, ne videretur & ipse no-
 ui dogmatis, & inauditi vnà cū Sophistis author
 esse. Verū videamus colores ipsius, & fucos, ne
 ampliùs videntibus lutum obliniat.

Primò probat Spiritum sanctum esse Deum il-
 lum Essentiam quia vocatur Iehouah apud Esai-
 am: vide, quęso, textum, & omnes interpretes vt
 corruptelam cognoscas. Non enim ibi Spiritus Ie-
 houah, sed Spiritus Iehouę esse dicitur: Esa. 6. ¶ vi-
 derit Esaias Dominum super solium: Et Paulus
 verba illa citans in Actis, dicit, rectè Spiritus fan-
 ctus dixit: an non interprete Paulo, Deus semper
 per Spiritum sanctum loquitur in nobis: Vt enim
 Petrus interpretatur, instinctu Dei per Spiritum
 sanctum loquuti sunt Prophetę, Ecce quomodo
 Deus per Spiritum sanctum suū loquitur, & per
 eum Deus nos docet, non autem quòd Spiritus
 sanctus sit Ioua ille vnus à quo procedit.

Secundò

SECUNDA PARS.

Secundò probat, quia Spiritus sanctus habet vitam in semetipso: sed vbi hoc inueniet? nõne Spiritus sanctus quantus quantus est procedit à Patre si verò ab alio procedit, quomodo erit à seipso?

Tertiò dicit esse homouision, id verò cum nunquàm ex verbo Dei probare possit, mox dilabatur, & quod maximè facere debebat, vt in declarandis testimonijs insisteret, negligit. &c.

Quartò quia author donorum, & idem Dominus, & hìc impiè detorquet scripturam, quæ nequè authorem eum vocat, nec vnum Dominum, imò potius illa testimonia sunt illi prorsus contraria: Nam templum Spiritus sancti dicimur, quia Deus per Spiritum sanctum suum habitat in nobis, quemadmodum Paulus ipse 1. Cor. 6. interpretatur. Et idem Deus Pater dicitur distribuere dona per Spiritum sanctum suum unicuique, vt vult: Et distribuit Spiritus sanctus, quia Deus Pater per Spiritum suum sanctum nos vngit, & implet donis suis, seipsum Paulus interpretatur.

Similis detorsio est in illis locis, Deus Spiritus est: Et Dominus Spiritus est: An non Filius de Patre loquitur, Ioan. 4? An non Paulus 2. Cor. 3. de Chrò, qui est Dominus, Spiritus, id est sacrarum literarum interpres Spūs, & anima? Quod

SECUNDA PARS.

Quod addit quintò, Spiritum sanctum qui est vnus, solus, verus Deus, ideo à Patre substantialiter procedere, vt esset Deus de Deo, quia substantia, de substantia procedit, vel hic errat, vel Lectori illudit Melius.

Primò vbi dicit, quòd Spiritus sanctus sit Deus de Deo, mirari satis non possumus, nam si Spiritus sanctus ille, cuius mentionem facit, est solus ille vnus, & magnus Deus, præter quem alius non est, quomodo fieri poterit, vt sit, diciq; possit Deus de Deo?

Cæterum, vbi inueniet phrasim illam, quòd Spiritus sanctus sit Deus de Deo, cum sit scripturis inusitata, & patribus quoq; inaudita?

Secundò dicit, ex substantia Patris, procedere substantiam Spiritus sancti: Quis, queso, Melij chaos intelliget? Dicat, an sub nomine substantiæ Essentiam intelligat, vel personam, aut aliud? Primum asserere non audebit: Cur ergo secundum suos Sophistas apertè non loquitur, dicendo, personam de persona procedere, Spiritūq; sanctum Deum esse personalem de Deo personali procedentem?

Deinde dicit, Spiritum sanctum esse illum Deum al-

SECUNDA PARS.

um altissimum, quia inuocatur, & adoratur, iuxta illud, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.

Nihil sanè curat Melius, siue ex scripturis, siue ex hominibus loquatur, modò videatur aliquid dixisse: Nos certè fatemur, authorem nullum hac tenus vidisse pium, qui locum illum de Spiritu sancto intelligat, hinc ergo nos doceat Melius: & producat etiam vnicum nobis exemplum, vbi fuerit adoratus, vel inuocatus Spiritus sanctus tanq̃ ille altissimus Deus, & mox illi herbam porrigemus:

Postq̃ Spiritum sanctum Deum essentialem esse probauit, id est Deum trinitarium, nunc probat esse illius Dei tertiam hypostasim, seu personam: Hoc verò euincere nititur partim testimonijs sacrarum literarū, partim etiam rationibus.

Dicemus apertiùs, quid vult Melius: Probauit superiùs, Spiritum sanctum esse Essentiam illam communem, nunc probat esse personam in illa Essentia residentem.

Prima ratio, quia est Iah, Iehouah, Esa. 6. Quicunq̃ verò est Ioua, est subsistens, & Essentiator:

Ergo Spiritus sanctus est tertia hypostasis trinitatis:

SECVNDA PARS.

Responsio.

Hæc argutatio magis probat Essentiam Spiritus sancti, quàm personam: Iouam enim pro vna Essentia supra in confessione, & Elohim pro tribus personis est Melius interpretatus: Sic ergo procedit argumentum: Quicumq; est Ioua, est Essentia: Spiritus sanctus est Ioua: Ergo est Essentia.

Vide locum Esaiaë, qui nihil loquitur de Spiritu sancto, sed de Patre. Probet ergo Melius Spiritum sanctum esse Elohim, quia Ioua, iuxta ipsius doctrinam significat Essentiam:

Ceterum, quid sibi voluerit Melius, cùm ait, quicquid est Ioua, est subsistens, ignoramus, nam quicquid subsistit persona dicitur non essentia.

Secunda ratio hæc est, quam Melius afferre ex testimonijs scripturæ videtur.

Spiritus sanctus Deus est: Ergo est substantia Iehoualis. Assumptum probat Ioan. 4. Deus spiritus est: Item 2. Cori. 3. Dominus est Spiritus. Item & Actor. 5. Non es mentitus hominibus sed Deo.

Prior locus interprete Chrō, est Dei Patris descriptio, quæ contra Christum, & omnes interpretes,
Melius

SECVNDA PARS.

Melius ad Spiritum sanctum detorquet, quasi Ioannes dixerit, Deus est Spiritus sanctus.

Alter loquitur de Christo, qui est Dominus & Spiritus, & anima scripturarum: in nouo siquidē testamento vocabulum Dominus, nunq̃ ad Spiritum sanctum, sed ad Christum refertur.

Locum ex Actis cap. 5. sic accipe, & expone, quē admodum Paulus 1. Thes. 4. cū inquit, Qui reijcit, non reijcit hominem, sed Deum, qui dedit Spiritum suum sanctum in vos: Acto. 5. vbi dixerat Petrus, vt mentireris Spiritui sancto, hoc sic intelligendum, id est mentireris Deo, qui dedit, vt nos loqueremur per Spiritum suum sanctum, vti in eodem capite paulò post ostendit, dicens: Quare cōspirastis inter vos, vt tentaretis Spiritum Domini? ideo quemadmodum dicit alibi, Qui vos spernit: me spernit: Qui Christum reijcit, non Christum sed Deum, qui misit illum, reijcit: Ita de Spiritu sancto. Qui enim mentitur Spiritui sancto, non Spiritui sancto mentitur, sed Deo, qui illum mittit & donat, & à quo procedit: Qui nuntium aliquem spernit, non fit iniuria nuncio, sed mittenti: Adde quòd ex hoc loco fermè omnes interpretes trinitatem eliciunt, eò quod nomen Dei opponitur creaturis, & indefinitè profertur:

SECUNDA PARS.

Tertiò probat Spiritum sanctum esse tertiam hypostasim, quia Spiritus sanctus creat, & creata alit, iuxta illud: Et spiritus Domini alebat massam creatam: Et illud Psal. 104. Emitte Spiritum tuum & creabuntur: Item illud Esa. 40. 41. Quis audiuit Spiritum Domini in creando?

Quis, queso, hic Melij non videt ignorantiam? Spiritu Domini creata sunt omnia: Ergo Spiritus Dominus est ille creator: Aliud enim est omnia per Spiritum esse creata, & aliud Spiritum esse omnium creatorem: An non magna erit differentia inter Spiritum Domini, & Spiritum Dominum? sed hæc inferiùs paulò dilucidius tradentur.

Melius igitur probet Spiritum Domini, & nō ipsum Dominum esse creatorem, nam argumentum ipsius si inuenteris, oppositum concludet: hoc modo: Spiritu Domini omnia creata sunt, Ergo Dominus, per eundem Spiritum suum omnia creat, & viuificat, vt agnoscamus alium esse ex quo, & alium per quem.

Interrogetur verò Melius, etiam si maxime probaret (quod tamen nunq̃ faciet) Spiritum sanctum esse illum creatorem Deum? an sicut dicitur, Spiritus sanctus Deus de Deo, sic quoq̃ creator de creatore

SECUNDA PARS.

atore dici debeat? Posthæc adhibet alia argumenta, & quidem varia:

Primò, quòd veluti Christus apparuit Abraham in viri, & Angeli forma, Genes. 18. & 19. Sic & Spiritus sanctus apparuit in nube & columna: Itē Spiritus sanctus apparuit in specie columbæ: Ergo est tertia hypostasis.

Secundò, Spiritus sanctus viuificat, saluat & ob signat electos: Ergo Spiritus sanctus est substantia Iehoualis.

Tertiò, dicitur alius Paracletus à Christo: cū autem Christus dicatur substantialis Paracletus: Ergo & Spiritus sanctus. Nota.

Quartò, à Christo datus est Spiritus sanctus in forma ignis & venti corporalis: Ergo est Essentia spiritualis. Nota.

Quintò, Credimus in Spiritum sanctum, adoramus Spiritum sanctum, & in nomen illius baptizamur: Qualitas adorari non potest: Ergo Iehoualis substantia Spiritus sancti adoranda est.

Sextò idem repetendo: Nihil est, inquit, in Deo accidens, sed omnia sum, & quicquid est in Deo, increatum est: Ergo Spiritus sanctus est substantia spiritualis subsistens.

SECUNDA PARS.

Septimò, veluti Patres, sic in synodo nostra Varsaheliana, tribuimus substantiam Spiritui sancto & similiter in Catechesi: Ergo sequitur, verum esse, quòd Spiritus sanctus sit Iehoualis substantia.

Responsio.

Hæc omnia ordine recitata, & si in primis speciem quandam veri præ se ferre videntur, tamen vel inexercitati (si penitus hæc considerauerint) fucum animaduertent:

Quod enim primò dicit, Spiritum sanctum in nube loquutum fuisse, & apparuisse in columna ignis, falsissimum esse conuincunt omnes Patres, qui per Christum illa omnia in figura facta fuisse contendunt: Interea probet Melius, in veteri Testamento, aliquando Spiritum sanctum sub aliqua forma apparuisse.

Secundò, quòd proponit, ridiculum esse, quis non videt? Spiritus sanctus apparuit in specie columbæ: Ergo est substantia Iehoualis: Neq; verò ipsi Sophistæ hanc Petri argutationem admitterent, cum potius columba signum fuerit visibile personalis præsentiae Spiritus sancti, quàm essentiae Iehoualis.

Tertiò

SECVNDA PARS.

Tertiò, quòd addit, Spiritus sanctus electos uiuificat, regenerat, saluat.

Ergo est substantia Iehoualis.

Diligentiùs debebat inspicere locos citatos Ioa. 4. 5. 6. 15. 16. Rom. 5. 8. Tit. 3. Eph. 5. 6. &c. in illis enim locis, & alijs, aliud non habet, quàm quod Deus Pater per Spiritum sanctum suum hæc operatur, non quòd saluandi vis, iustificandi, &c. separatim illi tribuatur, nisi tanq̃ medio, quo nititur Deus.

Sed primum expendendum est, secundùm Melium, num solus Deus ille essentialis saluet: Si Deus ille saluat, cur ex hoc epitheto spiritus sancti personam probare contendit? Cæterum, si Spiritus sanctus tantum erit saluator, quomodò triumphus personarum opera ab extra erunt particularia, & nõ communia? Deinde explicet quid sit illa Iehoualitas, siue substantia Iehoualis.

Quartò addit, Spiritum sanctum esse alium Paracletum, quod dictum, & reliqua in eo testimonio contenta axioma Melij infringit: si enim est alius, non est ille magnus, verus, solus, præter quem alius non est.

Quomodo verò sit alius, manifestum facit
Apostolus

SECVNDA PARS.

Apostolus 1. Cor. 12. Idem enim atq; vnus Dei Spiritus alijs plura, alijs pauciora confert dona, vnde & Christus verè dixit, alium, quia maiore copia effusus est in ipso die Pentecostes, quàm antea vnq̃. Sed videamus vim Meliani argumenti: Spiritus sanctus est, inquit, alius Paracletus à Christo: Ergo est substācialis Paracletus: Quia veluti Christus est substācialis Paracletus, ita oportet esse, & Spiritum sanctum. Nos oppositum potiùs consequimur: si quidem alius Paracletus est à Chrō: Ergo idem cum Christo Paracletus esse non poterit & duo constituentur Paracleti.

Quintò addit, Christus nobis dedit in specie vēti, & ignis Spiritum sanctum. Ergo Spiritus sanctus est Iehoualis substantia.

Cogites hīc, an Christus dona Spiritus sancti an verò tertiam illam personam contulerit Apostolis? Et quid Petrus exponens hunc locum Act. 2. dixerit: Et accepta, inquit, promissione Patris, donā hoc quod videtis effudit in nos. Petro igitur potiùs piscatori, quàm Petro Melio credamus.

Sextò addit, Credimus in Spiritum sanctum, adoramus, & baptizamur in nomen illius.

Ergo est substantia Iehoualis.

Hoc

SECUNDA PARS.

Hoc certè magis probat Spiritum sanctum esse Essentiam, quàm substantialem Ioualem: verùm, ne in respondendo diutiùs immoremur, adducat Melius testimonia scripturæ, vbi vel in eum credere, vel eum inuocare iubeamur. Quid sit autè in nomen illius baptizari, in Actis cap. i. explicatur: Est enim accipere virtutē sup̄ueniētis Spūs s. in nos. Et Actor. 2. est accipere donum Spūs sancti.

Idem repetit non posse adorari qualitatem, nec inuocari creaturam.

Ergo Spiritum sanctum esse substantiam & hypostasim.

In Deo præterea non esse accidentia, sed omnia dici esseq; Sum, Iah, Iehouah.

Ergo Spiritus sanctus est substantia Spiritualis subsistens:

Falsa pro veris assumens, ex falsis vera colligere nititur: Dicit adorari Spiritum sanctum, & credi in eum, quod hætenus nunq; probauit: verùm explicet Melius, an proprietas illa in Deum, quæ dicitur persona, sitnè accidens in illo vno Ioua residens vel Essentia? Scimus quòd garriunt Sophistæ: sed Melij theologiam expectamus.

Postremò, Synodum Vassarhelynā nobis,
G obijcit,

SECUNDA PARS.

Obijcit, sed falso, hypostasim enim Spūs sancti, ita tūc distinximus à Patre, quemadmodū & Paulus 1. Cor. 2. explicat, non autem diximus vnq̃, fuisse tertium suppositum, personam vel relationem.

Posthæc prophanas illas voces, quas semel abnegauit Melius, quo sensu retinenda sint, explicat: nomine Essentiæ se vsum esse affirmat pro vna Dei forma, seu Deitate essentiali, quia Paulus dicit, idem esse Patrem, Filium, & Spiritū sanctum in vna Dei forma, id est in essentiali Deitate: nihil enim in Deo est accidentiarum, inquit Melius.

Responsio.

Expende primò quàm egregias voces substitu-
at, & quàm lepidè illud nomen essentiæ per lon-
gè difficiliùs interpretandum proponat.

Dicat Melius, quid sit illa Deitas essentialis:
Quid Dei forma? scimus responsurum petendo
principia: dicet enim Essentiam Dei esse Iehoua-
lem substantiam, vel vnam Dei formam, siue De-
itatem essentialem: Quòd si quæsieris, quid hæc si-
bi velint? Respondebit Essentiam esse, ne Lector,
quid velit, intelligere possit.

Addit

SECVNDA PARS.

Addit de nomine personæ, se vti pro prosopo, & hypostasi, nam quemadmodum Paulus Hebr. 1. Patri tribuit hypostasim, sic & Christo 2. Cor. 2, prosopon.

Obseruent pij hoc in loco, Latinos, cum non possent de nomine hypostaseos conuenire, nomē personæ in diuinis fingere voluisse: Melius interea, vt declaret substitutum illud nomen personæ, dicit esse hypostasim, quo vel maliciam, vel inscientiam suam prodat: consulatur Hieronymus & Nicephorus in Ecclesiastica historia.

Sed interrogemus Melium, postquam Patri, & Christo nomen hypostaseos tribuit scriptura, cur & illud non concessit Spiritui sancto, cui nomen illud nusquam tribuit: Producat locum vnicum, vbi hypostasim Spiritui sancto attribuerint Prophetæ, vel Apostoli.

Secundò expende, quàm sit & illud insulsum, quod producit ex Apostolo 2. Cor. 2. lege Pauli verba de Christo, & inuenies, non de hypostasi illa secunda trinitatis, de qua loquimur, sed de facie & conspectu Christi hominis loquutum fuisse Paulum, & illa est vera nominis Personæ Ethimologia. Eodem hoc in loco animaduerte, an

SECUNDA PARS.

Paulus dixerit, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum idem esse, vt agnoscas qua fide Melius citet scripturam.

Eadem sectione, Melius affirmat, Trinitatis nomen esse retinendum, eò quòd ipse eo vtitur pro Elohim, id est, Deo trinitario, & mox interpretatur Cabalisticè nomen Eloha dicens, El significare Patrem, Ho Filium. Va Spiritum sanctum, & idè recte posse interpretari, Elohim, id est Deum trinitarium.

Certè deploranda est hoc in loco Melij temeritas, Trinitas, inquit, est Elohim: miror, quòd tripliciter peccando, suum errorem non agnoscat.

Primò, cùm Angeli vocentur vt plurimum Elohim, sequitur Angelos fore Trinitatem.

Secundò, si quis sese Melio opponnt, ac eum falsi arguat, quomodo probabit hæc sua figmenta?

Tertiò, quis vnq; potuisset somniare, ex Cabalisticis illis nugis Melium hausisse suam interpretationem, quòd Elohim sit Deus quidam nouus trinitarius vocatus?

Addit Deut. 6. Iehouah vnum, & Elohim per conuersionem dici, quia Iehouah Elohim est trias nostra, & econuerso Deus Elohim est Iehouah

vnus,

S E C V N D A P A R S.

vnus, id est, vnitas Deitatis est trinitas, iuxta illud, Hi tres vnum sunt, id est, Trinitas est vna Dei forma, sic Melius garriendo Dei Ecclesię illudit: sed tu attende. Si Iehouah est nomen cum Elohim conuersibile: Ergo Essentia & persona etiam conuertantur: Nam Iehouah Melio significat Essentiam vnum Deum, & tres personæ significant vnum Elohim: Videat nunc Lector, an Essentia apud Melij præceptores, et persona sint Sinonyma, Procul omni dubio sui in eum Sophistę insurgēt, aut cogetur Melius nouam aliquam inuenire matæologiam, quemadmodum & in sequentibus verbis fabricat.

Ceterum vt possit etiam cum suis contendere, docet Filium secundum vtrumq; respectum esse Deum de Deo, quam hæresim Caluinus damnavit, quanq; in præcedentibus aliquoties contrarium docuisse visus sit, vbi Christum probauit esse illum altissimum Deum. magnum, solum, et vnũ, præter quem alius non est: Non enim dicere poterit, eundem Christum Deum de Deo esse posse: Quid ergo hoc in loco proponit Melius, difficile est diuinare, nisi plures nobis Christos obtrudat, alterum à seipso Deum, & alterum Deũ de Deo:

SECUNDA PARS.

Hoc autem facere non potest, cum dicat, Christum secundum utrumque respectum Deum de Deo esse.

Adducit præterea testimonium Ioa. 5. Pater dedit Filio habere vitam in semetipso, id est dedit Deitatem subsistentem. Concludit tandem coequalitatem Filij cum Patre ortam esse ex substantiæ identitate, iuxta illud: Ego & Pater vnum sumus. Quam verò textum istum Ioannis iniquè detorqueat, consule Caluinum, Erasmus, & Græcos interpretes ferè omnes.

Addit in calce huius paragraphi, Filius agit per se sed non à se, Ioan. 5. Colos. 1. ac si aliquando Apostoli differuissent, quid sit per se, sed non à se agere: O prophanas insulitates.

Postremò asserit simul adorari posse Patrem, Filium, & Spūm s. quatenus sint vnū, sed interea eo ordine id faciendum esse, quem Pater ipse proposuit. Hic Melius dicat, vbinam legerit, & à quo didicerit, quod tres simul possint adorari, & inuocari? aut si inuocabuntur hi tres, per quem Mediatorem debeat id fieri? quandoquidem Pater, Filius, & Spiritus sanctus Filium Dei aliquem Mediatorem habere non possent.

Hanc difficultatē cum Melius animaduerneret,
mox

SECVNDA PARS.

mox retrahens calamū, contrariū pponit, dicēs
hos tres eo ordine inuocandos esse, quem Pater
nobis præscripsit: Et hæc est illa solida, constansq;
de Deo Melij doctrina, quæ seipsam & im-
plicat & confundit, modò attentum
habeat Lectorem: Sed perga-
mus ad reliqua.

Finis secundæ Partis.

TERTIA

TER TIA PARS.

Post hæc, Melius quædam suo cerebro congruentia argumenta diluere tædiosè contendit, quæ nostra fuisse perperam dicit, & certè Melij intemperies ferenda non esset, præsertim quòd admixtis plerisq; blasphemijs, incredibilem petulantiam ostendit, vnde etiam Ecclesiæ nostræ, ob hæc tacèdum nobis esse iudicârunt, cùm responsione dignus non videretur, sed maior pars tandè vicit: Ponemus ergo hîc nostra tantùm argumenta, quo Melius nouo libello edito, eadem denuò possit impugnare.

Primum argumentum nostrum.

Quicumq; non vitat profanas vocum nouitates, & vocabula inania, contra institutum Pauli 1. & 2. epistola ad Timot. impiè facit:

Melius non solum non fugit exoticas illas Sophistarum voces, veluti sunt Trinitas, Persona, Essentia, sed & profaniores etiam inducit, veluti sũt Ioualitas, Deus trinitarius, & Essentialis Dei forma:

Ergo Melius, contra Pauli institutum, impiè facit.

Minor

TERTIA PARS.

Minor probatur, quia trinitatis nomen, præter id, quod barbarum est, & Sophisticum, reiiciendū quoq; ab Ecclesia Lutherus fore meritò credidit.

De Essentia verò voce, vide Quintilianum, qui Latinæ linguæ paupertatem deplorans, asserit, nusquam Latinum nomen, qui æquipolleat. inueniri potuisse: Aristoteles quoque hominum animas, & substantias omnes separatas, Essentias appellat, quam Melius nomen Dei proprium esse vult:

De persona non est cur dubitet Melius, cum hætenus nemo, quid vere sit persona in Diuinis definire potuerit: Et quid sit Latinis persona, pueri etiam possint iudicare.

Quid verò dicemus de Deo trinitario, quem dicit Melius esse Hebræis Elohim? certè magnam fuisse Melij industriam, qui per Cabalistica somnia, vult rectè usurpari posse sub nomine Elohim Deum trinitarium, quem Patres nostri nunq; agnouerunt.

De Ioualitate autem Meliana certè dicere horret animus: cum enim Iudæis nomē Iouē in summo pretio haberetur, & omnibus venerandum esse debeat, quid de prophanatione sacrosancti

H

nominis

TERTIA PARS.

nominis per Melium facta, dicendum: tu Lector expendes.

De essentiali etiam forma Dei, quid sit, nobis fortasse aliquando Melius explicabit: nunc certe formam non esse Essentiam iudicamus, & ideo formam Dei perperam à Melio interpretari pro Essentia, cum Essentia nullius alterius rei forma esse queat, nisi Melius novam aliquam introducat nominum Ethymologiam.

Postq̃ igitur Paulus Timotheum sæpius admonuit, ut non res, sed voces inanes, & prophana vocabula vitaret, facessat Melius Apostolo negotiū, qui posthabita doctrina anxius fuit de nominibus: Paulus si quidem ibi de solis vocabulis vitādis contendit. At hīc cogimur addere (tanq̃ specimina quædam Melianæ eruditionis) probationes, quibus utitur in refutatione primi argumenti sui, potius quān nostri.

Probatio prima.

Primò sceleratè nugantur, inquit, Serveticæ sūes, quòd Essentiæ & personæ, & trinitatis nomina in scripturis literaliter non inveniātur, quod istis argumentis probamus:

Primò,

TERTIA PARS.

Primò, Quicquid subsistit, Essentiam habet: Deus subsistit, Ergo Essentiam habet: & sic nomen Essentiæ literaliter inuenitur in sacris.

Item quoties Deus se Essentialem appellat: Essentiam quoque se vocat: Ergo Essentiæ nomen expressè in sacris inuenitur.

Secunda.

Ioa: 4. Deus est Spiritus, id est essentia spiritualis: Ergo nomen Essentiæ literaliter inuenitur.

Tertia.

Christus dicitur esse in Dei forma Phil. 2. Sed Dei forma est absolutè Essentia: Ergo nomen Essentiæ literaliter inuenitur.

Quarta.

Colos: 2. In Christo habitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter, sed corporaliter significat Essentialiter: Ergo literaliter Deitas, & Essentia reperiuntur: Et sic nugantur Serueticæ canes, negantes vocè Essentiæ in sacris literis literaliter non inueniri.

Quinta.

Deus vocatur Charitas, Charitas est Essentia: Ergo expressè inuenitur nomen Essentiæ in

TERTIA PARS.

scripturis, quia Dei charitas est essentia in Deo: Quicquid enim in Deo est, est eius Essentia, cum nulla qualitas, vel accidens in Deo esse possit.

Sexta.

Literaliter Christus vocatur character substantię Patris Heb. 1. sed substantia Patris est Essentia: Ergo literaliter inuenitur nomen Essentię.

Septima.

Literaliter Apostolus 2. Cor. 2. Christo personę nomen tribuit, Ergo personę nomen aperte reperitur in sacris.

Octaua.

Ex linguę Vngaricę energia probat, in sacris inueniri nomen Essentię, & personarum, ac si Hebręi olim Vngaricę loquuti fuissent.

Addit & Syllogismum egregium, dicens.

Omne proprium incommunicabile est persona:

Pater, siue Filius, aut Spiritus sunt quędā propria, & incommunicabilia:

Ergo sunt personę.

Mox concludens, ait: Et ita negantur Serueticis sues, qui dicunt nomina Diuinarum personarum in sacris non inueniri.

Nona.

TERTIA PARS.

Nona.

Filius vitam habet in semetipso, sicuti Pater: sed vita Dei hypostasis est, & persona (nā in Deo qualitas non est) Pater ergo, & Filius vitam habet Ergo personam: Addit, Ecce quomodo literaliter in sacris inveniuntur nomina Essentiae, & personae.

Hæc tibi, Lector, indicasse satis sit, nam eiusmodi nugamenta refellere, non solum mentis esse vesanæ, sed & insulsissimi responsatoris munus: Nos certè, aut hominem stertiuisse, cum hæc scriberet, aut Divino correptum morbo iudicamus: Vnde etiam non immerito fuimet complices in publica synodo nup̄ coacta Vassarheli, illis admodum non placuisse Melij scripta, palam sunt professi, eò quòd nec etiam cum ratione miser scribendo insanierit.

Secundum argumentum.

Secundum argumentum Melius quoq; detorsit, & falso nobis adscripsit, ratus fortasse aliorum cerebra suo laborare morbo: sic verò habet nostra ratiocinatio.

Epitheta Vnius, & Altissimi soli Patri tribuit

H iij

scrip-

TERTIA PARS.

Scriptura: Ergo Filium, aut Spiritum vnum Deū vel Altissimum appellare temere non debemus, cū enim Deus nomē sit potestatis, & Pater à nemine potestātē vnq̃; acceperit: Filius verò, & Spiritus habeant ab illo omnia: Et præterea solus Pater supremus author omnium absolutē cenferi debeat, consequimur hoc nomine, soli Patri primò, & per se, siue absolutē, vnius elogium competere. Non enim sumimus vnius pronomen, p̃ eo, qui nemini quicq̃; vnq̃; communicauit, sed pro vnica scaturigine omnium luminum, & diuinitatis fonte vnico. qui est vnus ille Deus Pater super omnia & solus Altissimus, & præter quem alius non est, & qui communicat omnibus omnia: vt liquidò constet, Filium non à Diuinitate, quam cum omni plenitudine à Patre accepit: sed à præeminentia & authoritate Patris tantū à nobis secludi, cū ille à nemine quicq̃; accipiat: Filius verò quicquid est, & quicquid habet, ab illo, & ipsam quoq̃ Diuinitatem acceptam referre debeat.

Hanc itaq̃ Patris prerogatiuam Melius adobruat si poterit, nos enim sub vnius titulo Patris, præeminentiam, & auctoritatem designamus, nō autem Melij Inoualitatem, vel Essentiam aliquā
aut

TER T I A P A R S.

aut Deum trinitarium: Sed & potiora secundi huius Argumenti capita, quibus nititur probare, Filium vocari vnum Deum: Hic obiter quoque annotabimus, non vt confutemus ea, quæ se se per se ipsa refutant, sed vt Lector, quid sit Melius, melius animaduvertere possit.

Prima.

Dicit primò in veteri Testamento, Christum vnum Deum passim appellari: quod an verum sit, lege producta per hominem testimonia, & iudices, an epitheton vnius alicubi Christo tribuerit scriptura.

Secunda.

Apostolus inquit, vnum Dominum, & magnū Deum Christum appellat:

Ergo Christus est vnus, & magnus ille Deus.

Item Iudas cap. i. Christum solum vocat Dominum. Ergo tu Lector, expende primò an sint synonyma Deus & Dominus:

Deinde, quàm iniquè imponit Paulo, & Iudæ, qui Patrem non Filium magnum, & solum Deum expressimè prædicat: Vide.

Tertia.

Spiritus

TER T I A P A R S.

Spiritus sanctus vnus Deus, & vnus Dominus
dicitur passim in Veteri testamento, & Nouo:

Ergo errant Sutores Canes, qui dicunt, Spiri-
tum sanctum non vocari literaliter vnum Deum
& vnum Dominum:

Quæso, Lector, locos per Melium citatos vide-
re ne graueris, & qua fronte id pronunciare ausit
expendere.

Quarta.

Tu solus es Ioua, qui creas cælum & terram:
Esa. 26. 40.

Spiritus sanctus est Ioua creans cælum & ter-
ram:

Ergo est solus ille Ioua creans omnia, adoran-
dus & inuocandus:

Quo Lector ab hoc vnico argumento discat
omnia, volumus paulò fusiùs differere, lege itaq;
paulò attentius.

Quamq; Melij Syllogismus alio modo forma-
ri potuisset, ne de lana caprina disceptare velle vi-
deamur, missis formis illis, Argumenti Meliani
vim, primùm excutiemus: Deinde iuxta Melij So-
phisticam, idem argumentum nullius ponderis fu-
isse probabimus: Tertiò

TERTIA PARS.

Tertiò, Prophetæ genuinum sensum aperiemus, ne Melius extra Dei verbum paralogizando, nimium sibi placeat:

Quarto de Spiritus sancti inuocatione paucis agemus:

DE PRIMO.

Manifestum est ab eo quod est, secundum quid ad id, quod est simpliciter, Melium argutari, nam in Maiore nomen Iouæ pro eo, qui à nemine procedit simpliciter, sumendum est: In Minore verò pro eo, qui ab alio procedit (vti Melius docuit, cum ait, Spiritum sanctum esse Deum de Deo.

Vnde à simili liceret rudioribus etiam illudere hoc pacto

Tu solus altissimus es Ioua, qui creas cœlum & terram:

Spiritus sanctus est Ioua creans cœlum & terram:

Ergo est ille solus Altissimus.

Quamq; fortasse non pudebit Melium dicere Spiritum sanctum quoq; esse, diciq; in sacris, Altissimum: Item:

Ille solus est Deus Pharaonis, qui eduxit Israhel de AEgypto:

TERTIA PARS.

Moses est Dens Pharaonis, qui Israelem de AEgypto eduxit: Ergo Moses erit ille solus Deus Pharaonis adorandus. &c.

Nunc videamus quàm strenuè confirmet Syllogismi minorem: Spiritus sanctus (inquit) est Ioua creans cœlos & terram:

Ergo est ille solus:

Debuisset hîc Melius primùm probare Spiritum sanctum, vel vnico saltem testimonio, vocari literaliter Iouam, cùm ibi Propheta de Patre non de Spiritu sancto intelligat: Sed Melius hoc omisso (quod erat præcipuum contra suum institutum) vertit sermonem ad probandum Spiritum Iouæ, non Spiritum Iouam esse creatorem cœli & terræ, quod facere etiam conatur quinque egregijs testimonijs: Attēde quàm strenuè faciāt p̄ Melio.

Primum ex Esaie 26. cuius hæc sunt verba: Spiritus Iouæ fecit, & extendit cœlos.

Secundum ex Gen. 1. vbi inquit: Et Spiritus Elohîm ferebatur super aquas: Id est, alebat massā creatam.

Tertium ex Psal. 33. & 104. Quis iuuit Spiritum Iouæ in creando:

Quartum ex Iob 26. 33. dicentis, Spiritus Iouæ fecit, & finxit me spiraculum eius. Quin-

TER T I A P A R S.

Quintum est Pauli. 2, Cor. qui passim docet Spiritum Domini nos regenerare, & illuminare. Quæ omnia cum sint solius Iouæ opera, se colligere dicit, Spiritum sanctum ideò esse illum solum Iouā adorandum.

Cum verò talem se nobis Melius interpretem et diligentem scripturarum scrutatorem præbeat, ut ab ipsis etiam pueris meritò subfannari possit: Quid homini respondeamus, non habemus præter id, quòd testimonia omnia per Melium producta, Melium ipsum usque adeò damnent, ut quæcumque Melius probare conatus est: per eadem testimonia euerterit: vide quàm strenuè probet Melius, Spiritum sanctum esse Iouā, cum sacrae literæ diuersum pronunciant, dicentes, Spiritum sanctum non Iouam esse, sed Spiritum Iouæ: Lege, quæso, omnia testimonia, ut discas Spiritum sanctum esse, diciq; Spiritum Domini, non autem Spiritum Dominum: Spiritum, inq; Iouæ, non autem Spiritum Iouā: Interea opinatur Melius, se hoc argumento gloriose triumphasse.

DE SECUNDO.

Liceat verò & p scholasticam matæologiam cum Melio paulisper colludere, ut quā egregie ipse suā defendat, vel doceat doctrinam, agnoscatis.

TERTIA PARS.

Primum argumentum contra Melium, quòd Spiritus sanctus non potest dici unus et solus Ioua.

Nullus vere dici esseq; potest Ioua creator cœli & terræ præter solum illum Iouam, qui est Pater, Filius, & Spiritus sanctus.

Spiritus sanctus est Ioua ille, creator cœli & terræ (vti Melius probare conatus est) Ergo Spiritus sanctus erit tota trinitas.

Expende, quæso, quàm oporteat hîc Melium intricari: si quidem dixerit, Spiritum sanctum secundum quòd est Essentia illa communis, totam esse trinitatem, probatio Meliana corruet, cùm Spiritus sanctus, non quatenus est Essentia, creet, vel faciat aliquid (personarum nempe sunt operationes) Si verò dixerit, Spiritum sanctum creatorem esse respectu personæ, audiamus, quid Melius istis argumentis respondebit.

Secundum.

Omnia opera personarum ab extra sunt semper communia, & inseparabilia: Cœli & terræ creatio opus est ab extra: Ergo tribus personis commune

TER T I A P A R S.

mune: Assumptum est omnium patrum axioma:
Et sic tota trinitas creabit, non Spiritus sanctus.

Tertium.

Quaecumq; sunt omnibus modis æqualia, omnibus modis ab extra æqualiter operantur, alioquin aliquid posset fieri ab vna persona, quod facere alia non potest, & æqualitas omnimoda tolleretur.

Spiritus sanctus creat (secundum quod est persona, coelum, & terram:

Ergo Pater, & Filius (secundum quod sunt personæ) vna cum persona Spiritus sancti, æquè creant coelum & terram. Et ita malè credunt qui Spiritum sanctum creatorem esse dicunt.

Vel hîc Melius constituat præeminentia in personis, & æqualitatem tollat, vel quomodo ex æquo & æqualiter tres personæ creant, ostendat: Si dignitatem statuet, necesse erit, vt Patrem authorem faciat: Filium verò, & Spiritum media: Patrē inq; causam ex qua: & Filium ac Spiritum per quas: illam efficientem, istas instrumentales: qualem verò hîc æqualitatem omnimodam statuere poterit, ipse viderit.

TERTIA PARS.

Quartum.

Quotiescumq; nomen Iouæ opponitur creaturis, totam semper trinitatem comprehendit:

Iouæ nomen Esa. 26. & 40. opponitur rebus creatis, cœlo videlicet & terræ:

Ergo non solum Spiritum sanctum (vti Melius asserit) sed totam triadem Iouæ nomen designabit. Assumptum est per se notum, cum sit Patrū regula vniuersalis.

Quintum.

Vnaqueq; persona (secundum quod est persona) dicitur, & est creator: (iuxta Melij sententiā.)

Tres sunt personæ:

Ergo tres creatores: Vide: nam personæ tantum creant, non Essentia.

Infringat ergo Melius suæ doctrinæ & suorum magistrorum axiomata, alioqui vanus censebitur Rhetor.

Sed demus Melio, quod Spiritus sanctus sit solus ille Iehouah, præter quem alius non est: Et huic argumento respondeat.

Sextum.

Nullus potest esse vnus, & solus ille Iehouah creator, qui non sit Ioua Elohim, id est tres dantes testimonium (vti Melius docet)

Spiri

TER T I A P A R S.

Spiritus sanctus non est Ioua Elohim, id est tres dantes testimonium:

Ergo non est solus ille Iehouah creator.

Assumptum probat confessio Melij, quæ docet credendum esse in vnum Deum, qui est Iehouah Elohim, id est, tres dantes testimonium.

DE TERTIO.

Sed iam in forum veritatis descendamus, & Prophetarū, Apostolorumq; genuinū sensū pquiram⁹: Et primo respōdebit huic argumēto Meli⁹.

Ille solus Ioua creator censendus est, qui creauit cœlum & terram per Filium:

Spiritus sanctus censetur solus ille Ioua creator:

Ergo Spiritus sanctus est ille solus creator, qui creauit cœlum & terram per Filium:

Deinde interrogetur Melius, an Ioua per Filiū & Spiritu oris sui omnia condiderit: si concedet, mox seipsum conficiet: si negabit, totam euertet scripturam.

Scimus & nos, quid hīc Sophistæ garriant, tergiuersando cum suis illis distinctionibus, sed malumus audire Melium personantem, & scotizantē, quā nostras nœnias pijs Lectoribus ludibrio exponere.

Docemus

TERTIA PARS.

Docemus ergo apud Prophetas sub nomine Iouæ nullibi Spiritum sanctum nisi obliquè, & quatenus est medium designari: Scrutentur pij diligenter locos omnes, & rem sic se habere deprehendant, nec obstat, quòd Apostoli nonnunquam asserunt Spiritum sanctum fuisse, vbi de Ioua fit mentio, quia Ioua semper per Filium, aut suum Spiritum, & loquutus est, & omnia fecit, ideoque Ioua loqui dicitur, cum Spiritus Iouæ loquitur:

Sic Angeli plerumque de nomine mittentis Iouæ, non solum Ioua dicti sunt, sed & adorati loco Iouæ: Qui enim per alium facit, per seipsum facere videtur: Voluit Ioua suos legatos, & media quibus vtitur, non solum suum nomen gestare, sed & sua fungi potestate, atque frui dignitate, veluti scripturæ demonstrant. Nos quoque templa Dei dicimur, propter inhabitantem Spiritum Dei in nobis: Et hæc est scripturarum phrasis, & consuetudo ad seruandam æterni Patris prærogatiuam visitata, quam nos totis nervis restituere contendimus.

Obseruetur igitur dignitatis, & causarum ordo, ne cælum terræ misceamus, & Deum vnum, & ex quo omnia, solum Patrem apellemus.

Filium

TERTIA PARS.

Filium verò per quem omnia: Et Spiritum sanctum in quo omnia: hac nempe ordinis dignitate seruata, scripturarum omnis tolletur ambiguitas, Et tota illa de Deo Sophistica corruet: Cōstat enim Prophetas omnes, & Apostolos docuisse, non Spiritum Dominum creasse cœlos, sed Spiritum Domini.

DE QUARTO.

Postq̃; Melius asseruit Spiritum sanctum esse, diciq̃; illum vnicum, & solum Iouam, mox colligit, eundem quoq̃; Spiritum sanctum adorandũ & inuocandum esse, Quod an rectè faciat, duobus istis argumentis conijcies:

Primo.

Quicumq̃; nouam adorandi, vel inuocandi formam, extra omnem scripturam, Ecclesiæ obtrudit, anathemate feriendus est:

Melius id facit: Ergo anathemate feriendus est. Assumptũ pbat Paulus Gala. i. aut ergo pducatur Melius de adoratione, & inuocatione Spiritus sancti exemplum ex sacris literis: aut se damnatum esse à Paulo credat.

Secundo.

K

Omnis

TERTIA PARS.

Omnis, qui alium Deum adorat, præter illum, qui dicitur, & est Iehouah Elohim, id est tres dantes testimonium: hæreticus est:

Melius, adorandum etiam Spiritum sanctum, qui non est tres dantes testimonium, prædicat:

Ergo vel Spiritus sanctus erit Iehouah Elohim, id est, tres dantes testimonium: vel Melius erit hæreticus.

Quod si dixerit, Spiritum sanctum cum adoratur, vel inuocatur, esse tres dantes testimonium, (quod non credimus) mox hominẽ interrogabimus, per quem Mediatorem Filium Dei, ille Spiritus sanctus, qui est tres dantes testimonium, inuocabitur?

Tertium Melii argumentum.

Suo hîc quoq; satisfacit ingenio Melius, & nostrum argumentum mira inuertit bartologia: Sed ne sua somnia pro nostris venditet, illud in hanc formam accipiet.

Primum.

Quicumq; adorant vnã Essentiam, & tres personas, non trinitatem, sed quaternitatẽ adorare:

Melius idem facit, Ergo non trinitarius, sed quaternitarius est. Alium.

TERTIA PARS.

Assumptum probamus, quia Essentia aliud est à persona: id enim quod prædicatur de Essentia, non prædicatur de persona. Ergo quatuor res esse constabit:

Deinde Essentia per Melium tribus personis loquuta est Gen. i. cum inquit: Faciamus hominem ad imaginem &c. hoc verò est quaternitatē manifestam, docere, eò quòd vnus compellat tres Ergo.

Secundum.

Quicumq; tres colit, quorum quilibet à seipso est Deus, tres Deos colit: Melius tres dicūt esse, quorum quilibet est vnus Deus, & solus à seipso: Ergo tres Deos colit: Hæc autem expendet Lector.

Tertium.

Personarum trinitas est figmentum extra omnem scripturam introductum:

Ergo trinitas personarum non est docenda, iuxta illud Pauli Gal. i. Si quis vobis aliud prædicauerit, Anathema sit.

Melius respōdet dicēs, se nrā oīa argumēta. 24. Febru. 1566. in publica disputatione olim refutasse,

TERTIA PARS.

ac in prefatione ad Serenissimū Principē, Albe Iu-
liæ. Quod mendacium Serenissimus Rex cum to-
ta Ecclesia emendandum curabit, cū res se secus
longè habeat: Nam post disputationem, Melius
ad concordia rationes implorandas, & conditio-
nes nostras accipiendas adactus est: Quàm verò
absurda in illa disputatione tunc Melius admise-
rit, nunc publicabimus.

CAPITA, PER MELI- um in disputatione Albenſi probata et improbata.

Primum, quod in principio Geneseos vbi Mo-
ises scribit, In principio creavit Elohim, quod sub
Elohim nomine comprehendat Moses tres per-
sonas: mox verò cū addit, & Spiritus Elohim fe-
rebatur super aquas, duas tantū designet. Com-
mentum ridiculum, & à Caluino improbatum,
vide:

Secundum eodem capite, vbi dixit Elohim, Fa-
ciamus hominem, totam trinitatem sibi ipsi fuisse
loquutam tunc confessus est, Nunc verò in libel-
lo Vngarico, quòd Essentia loquuta sit tribus per-
sonis.

TER T I A P A R S.

sonis. Deinde quod textus habeat non Elohim tantum sed Iehouah Elohim, cum tamen Iehouah ibi non nominetur.

Tertium quod Abrahæ apparuerit Spiritus sanctus Gen:18. Deinde tota trinitas: & quod Patrem quoque viderit Abraham sub Angeli forma, & adorauerit Adonai, quia textus habet, Abrahamum vidisse Iehouam, Elohim, Adonai.

Quartum, quod Christus, secundum quod est Deus, est Deus à seipso, sed Iehouah de Iehouah: Deus de Deo.

Quam hæresim damnauit Caluinus contra Gentilem, & in institutione.

Quintum, quod Essentia, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, cum sint quatuor distincta nomina, non tamen significant quatuor res distinctas, sed sint quatuor pura nomina, vnum Deum Iehouā Elohim designantia.

Sextum, quod regula illa vniuersalis (quanquā patres eam tanquā axioma retineant) sit falsissima. Quotiescumque Deus indefinitè profertur in sacris, vel opponitur creaturis, totam debere trinitatem complecti.

Septimum, quod Pater quoque pendet à Filio, &

TERTIA PARS.

ideò esse inuocandum Filium eadem ratione, sicuti Patrem inuocamus.

Octauum, quòd Essentia sit indiuiduum essentialiale, & nomen indiuidui.

Nonum, Quod vnus ille Deus Essentia nusq; genuit, sed prima tantum persona trinitatis.

Decimum, vnum Deum metaphoricè sumptum inuocari, cum dicimus Pater noster &c. & sub nomine Patris tota ibi trinitate comprehendenda.

Vndecimum, cum inuocatur vnus Iehouah, qui comprehendit vnicam essentiam, & tres personas, inuocari per Mediatorem, & quòd Filius misit quoq; seipsu, & genuit seipsu hominẽ. Quia omnia opa trinitatis ab extra sunt inseparabilia.

Duodecimum, Deum & Patrem: Essentiamq; & personam non esse synonyma, sed duæ res per se subsistentes.

Sed hic Melius, posthabitis nostris argumentis, conatur probare se non esse cultorem trium Deorum sed vnius simul & trini.

Primo, quia scriptura vocat vnum Iehouam semper Elohim, iuxta illud Gen. i. Dixit Iehouah Elohim, Faciamus hominem.

Secundo q; apparuit Iehouah Abraham, Gen. 18,
cum

TERTIA PARS.

cum autem ille Iehouah appelletur tres viri, & tres Angeli: ab ipso verò Abrahamo iterum vocetur vnus Iehouah Adonai, sequitur vnum esse Deum Iehoualitatis respectu, & tres personas propter Adonai, quod nomen iungitur Iehoux.

Tertio defendit suum Iehouam Elohim, quod sit vna Dei forma, & tres dantes testimonium, siue vna Deitas, & tres hypostases, ex Exod. 20. Et Deut. 6. vbi aperte scriptura dicit: Audi Israel, Iehouah ille vnus est Elohim: Et contra Elohim, id est, hi tres, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, sunt vnus Iehouah, quia vnum sunt, qui testimonium perhibent, 1. Ioan. 5. Mentiuntur ergo Serueticæ nugæ, quæ negant Iehouam vnum, non esse tres:

Mox ne plures Deos inducere videatur, exemplis vtitur dicens, vnus est Sol, qui tres res distinctas in se habet (ināudium paradoxū) cum splendorem & calorem Sol tantum in se continere, dicant omnes veteres: & tamen non dicimus tres esse Soles. sic & vnica anima distinguitur tribus facultatibus, memoria, mente, & voluntate, quæ tria non faciunt tres animas: Sic ludit in re tam seria Melius, qui vbi suis argutijs, & ratio-

TERTIA PARS.

rationibus, vel consequutionibus, scopum attingere nequit, scripturis addit, vel illas corrumpit, vel ridiculis vtitur comparationibus, de quibus dicitur, quod illustret orationem, sed nihil probent, Et hæc similiter indicasse sufficiat.

Quartum argumentum.

In hoc etiam quarto non nostro, sed Melij argumento, quàm egregiè nos calumniatur, & scripturas detorqueat, legenti scripta illius facile constabit.

Primò falsò nobis impingit, quòd Christum nō esse Deum dixerimus.

Secundò, quòd dixerimus Logon qualitatem fuisse, vel accidens in Deo.

Tertiò, quòd Christus realiter, & substantialiter sit creatura, cūm nos eiusmodi Sophisticis nominibus nusq̃ vtamur.

Postea interpretatur Apostolorum dicta pro sui cerebri libidine, Deus, inquit, manifestatus est in carne, id est Logos incarnatus est, & carnem assumpsit: Attende quàm sincere id faciat, & vbi in carnationis vocabulum inueniet apud Apostolos.

Idem

TER T I A P A R S.

Idem facit, cū dicit Ioannes: Qui negat, Filium venisse in carne &c. Melius corrumpens scripturam dicit, in carnem:

Posthæc repetit suas cantilenas, quòd Christus sit creator ille, præter quem nullus est alius: sit solus magnus ille Deus, & Ioua immutabilis: Hinc elicit, quòd ideò Christus subsistat ab æterno.

Idem Phil. 2. facit, vbi vult, Paulum de logo illo loquutum fuisse, qui fuerat ab æterno, & in Dei forma subsistens: mox componit vnum Christū ex duobus Filijs, altero, qui fuit Patri æqualis ab æterno: Altero, qui in tempore dicitur, minor. Altero præterea exinanito, altero minimè.

Concludit tandem, dicens, sceleratè igitur faciunt Serueticī sutores, qui Filium Dei à Filio hominis non distinguūt. si verò hīc interrogaueris Melium: An Filius ille hominis sit Dei Filius aut alter, qui ab isto distinguitur? An verò sint duo Filij distincti, vnus qui alium induit, vel assumpsit?

Quid, quæso, aliud respondebit, quàm quòd in illa hypostatica vnione sunt duo vniti Filij inseparabiliter? cū præsertim dicat, quòd duo illi Filij hypostasi distinguuntur: quodq; vnus de cælo descenderit, alter minimè.

TER T I A P A R S.

Addit, quòd & Logos ita fuit in Deo Patre, sicut Pater in illo, quasi eodem modo se habeant gignens & genitum.

Addit consequutionem egregiam, omnia, inquit, Patris sunt Filij: sed Patris est esse subsistentē ab æterno: Ergo idem & Filius.

A simili posset etiam alius arguari.

Omnia Patris sunt Filij: Sed Patris est, esse genitorem, vel primam trinitatis personam: Ergo & Filij.

Vide, quæso, quàm egregiè prodat suam Dialecticam, & theologiam Melius. Quis autem sanæ mentis, aut contendere, aut respondere insulsissimis istis nugis posset:

Secundum argumentum.

In recitando hoc argumento, Melius se quoque impostorem esse declarat, cum sua semper obtrudat pro nostris argumentis: Nostrium verò argumentum tale est.

Spiritus sanctus in sacris nusquā apertè, & simpliciter Deus appellatus est, sed semper Dei, & Christi Spiritus, & donum, & paracletus, qui mittitur, & donatur fidelibus à Patre per Christum.

Ergo temerè Deum vocare non debemus,

TERTIA PARS.

sed de eo loqui, & sentire, quemadmodum facit scriptura.

Addidimus præterea ea ratione nos posse Spiritum sanctum vocare Deum, quòd sit Dei Spiritus, non autem quòd sit à seipso Deus, vti Pater est, vel quòd sit idem Essentia, & alius persona à Patre, reijcimus nempe eiusmodi figmenta:

De adoratione etiam Spiritus sancti diximus, exemplum in sacris literis nullū extare, ideò nos contentos esse debere Christi præceptis, qui Ioa. 4: expresse docuit, & quem adorare debeamus, et quomodo: Deinde alibi, quomodo Christū adorent omnes Angeli, sic non esse temere, & absque præcepto novas adorandi rationes suscipiendas: Melius verò absolutè pronunciat, quæ nos summa cum moderatione diximus.

Aduersus ista itaq; argumenta instat Melius, dicens: Spiritum sanctum dici Dei quidem virtutē, sed Iehoualem, & subsistentē: Nihil enim est in triade trinvm vel vnū, quod non sit Sum, Iah, Essentia, id est vnitas Deitatis essentialis, & persona rū trinitas, homousios, coessentialis, subsistēs iuxta illud: Et hi tres vnū sunt: unde chaos istud hauserit certè diuinare nō possum, cū nec in sacris eius-

TER T I A P A R S.

modi garrulitas inueniatur: & omnia suis Sophi-
stis manifestè repugnent: Ideò hæc nunc à Lecto-
ribus obseruabuntur.

Primò, vnde Iehoualitatem illam suam hause-
rit, cum nemo vnq̃ Iehoualitatem, præter Meliū,
nominauerit: Interrogetur, an sit nomen abstra-
ctum à Iehouah, & proinde sit Hebræitas aliqua,
vel Scoti chymæreitas, vel quid sit: certè pudere
debeat hominem, Sacrosanctum illud nomen Ie-
houæ prophanare, commutando illud in Iehoua-
litem.

Secundò, an omnia, quæ sunt in Deo, debeant
dici Essentia, cum per doctrinam Melij, Essentia
multum distet à persona, & tres personæ resideant
in vno Deo, sed vbi hæc al quando dixit scriptura?

Tertiò, quàm egregiè concludat cum ait, Chri-
stus est alius Paracletus à Spiritu sancto. Ergo quæ
admodum Christus fuit ab æterno substantialis
Iehoualitas, sic erit & Spiritus sanctus. Potius con-
trarium erat eliciendum, vti supra probatum est.

Quartò, quid probat, cum inquit, Spiritum san-
ctum inspirasse Patres, an num Spiritus sanctus
hypostasis aliqua descendit, vt loqueretur in Pro-
phetis?

Postre-

TER T I A P A R S.

Postremo cum addit, nos in qualitatem credere non debere, sed in Spiritum sanctum, qui est solus verus Deus: Dicat Melius, ubi in Spiritum sanctum nos credere iubet scriptura, & ubi vocatur solus verus Deus?

Sextum argumentum quod Melius nostrum esse dicit.

Sicut Christus dicitur sermo missus, & sanans non subsistens, ita Angelus Dei loquens cum Patribus fuit creatura:

Ergo errant, qui alium Filium subsistentem prædicant ante hominem Christum.

Ludat Melius quantum volet, & sua venditet somnia pro nostris, interim quod nos ex verbo Dei intelligimus Ecclesie proponemus: Credimus, nunquam Dei Filium aliquem æternum in sacris literis ante Mariam aperte nominatum. Quid vero sit illud, Christus dicitur missus: Ergo Angelus fuit creatura: Certè ignoramus, nec tales unquam confectiones facere soliti sumus:

Sed videamus illius allatas rationes:

Primo dicit, æternum Christum subsistere in forma Dei, Patri æqualis, iuxta illud Philip. 2. At

TERTIA PARS.

nos de Christo homine locum iuxta Paulinum sensum, & ipsum contextum interpretamur, eò q̃ Logos in nouo testamento nihil aliud significat, quàm Christũ illum visibilem, qui crucifixus est, vti docent Apostoli 1. Ioan, 1. & cap. 1. sui Euangelij, & Apoc. 19. & Act. 13.) Subinde impiam quoq; phrasem illam esse dicimus, & extra omnem scripturam inuentam: Quòd ille æternus Filius subsistens ab æterno, hunc assumpserit, vel induerit.

Postq̃; abusus est loco Act. 13. mox Stephano etiam iniuriam facit, qui Act. 7. non Angelum Iouam, sed Angelum Iouæ apparuisse, & patribus loquutum fuisse disertè prædicat: quanq̃; Melius obiter inter Angelum Iouam, & Angelum Iouæ nullam esse differentiam insinuare pueris tamen velle videatur: Quod, verò hîc se Melius torquet, eò quòd Angelus ille, qui in rubo Mosi apparuit, nunc Ioua, nunc Iah, nunc Sum appellatur: Quis mirabitur, cum Melius ignoret, quid sit legatum esse: Et an, de nomine mittentis dicti sint Angeli Ioua: Tu verò Vatablum consule.

Quam etiam detorqueat textum Ioannis, duobus illis locis, expende, Ego, & Pater vnũ sumus: quẽ de identitate Essentiæ ridicule interpretatur: Et il-

TERTIA PARS.

Et illud similiter, Pater in me, & ego in Patre, cū aperte Christus de potestate, consensu, & operibus loquatur.

Item arguit, quicquid dicitur Deus, non potest esse creatura: Angelus patribus loquens dicitur Deus.

Ergo non erit Angelus, sed Christus ab eterno genitus.

De hoc nugamento satis superq; responsum, cū a nomine ad Essentiam insulsissima sit consequutio: vide Gen. 22. Exo. 17. Iudic. 6. Ezech. ultimo. Lege & de Mose, deq; Cyro, qui fuere creaturæ, & tamen Dij vocati sunt.

Quia verò in sequentibus argumentis idem repetit, negās in illis apparitionibus fuisse Angelos, quamq; disertè Angelos scriptura nominet: breuiter illius sophismata diluemus, dicentes:

Omnia, quæ in lege gesta sunt, fuisse vmbra corporis Christi, vt docet Apostolus Col. 2. 1. Corinth. 10. & in Epistola ad Hebr. per Angelos Iudæis omnia fiebant, idq; in vmbra Christi: & per eos ipsos Christus figurabatur: Iudæis quoq; Angeli sepe dicuntur Dij, cū tamē vere Dij nō sint.

Illā verò Dōi Maiestas, & gloria, quæ Exo. 40. dicitur

TER T I A P A R S.

dicitur esse eleuata supra Cherub, & multò sublimius exaltata, Christum fuisse, qui futurus erat gloria Domini, & exaltandus supra Angelos Hebræ. 1. docet Apostolus: Angelos verò Deitatem habuisse tantum mysterij ratione, in vmbra, et præfiguratione veræ Deitatis Christi futuri, liquet ex Paulo Col. 2. qui superstitionē vocat, si quis sanctitatis prætextu, religionem Angelorum inducat. Videbant enim Iudæi Angelum in lege omnia disponentem, & vt Deum loquentem Act. 7. Hebræ. 2. Gal. 3. Angelus est ibi dictus facies Dei Ex. 33. Angelum videns Iacob, dicitur vidisse faciem Dei Gen. 32. Nomen Dei habitabat tunc in Angelo Exo. 23. Sed tunc in vmbra, nūc in Christo corporaliter Colof. 2. Angelus Christum præfigurās, Dei personam induebat, & dicebatur Deus, sicut Angelus dixit ad Iacob, Ego sum Deus Bethel, Gen. 31. & ad Moysen dixit Angelus, Ego sum Deus Patrum tuorum Exo. 3. In persona Dei loquutus, & visus est Angelus ipsi Abraham Gen. 18. 22. & ipsi Hagar Gen. 16. & 21. Angeli humana facie permittebant tum se adorari in mysterio Christi hominis futuri, Num. 22. & Iosue 5. Nunc verò quia patefactus est Christus, quem illi præfigurabant, cum

TERTIA PARS.

eum nunc adorantes conserui nostri sunt appella-
ti Apocal. 19. 22. & Mar. 12. manifestè pronunciat
Chrūs nō se sed Deū Patrē loquutū fuisse in rubo
Mosi, quia Deus per Angelū loquutus est Heb. 1.
Falsum ergo est, quod Sophisticè docet Melius.

Postrema verò dno argumenta, quæ nobis fal-
sò adscribit, adeò sunt puerilia, insulsa, & ridicula,
vt non nos, sed suū authorē meritò referant: Ide-
ò Lectorem relegamus ad colophonem Melij po-
stremum, vt intelligat Andabatum more Meliū.
docuisse, atq; scripsisse. Ne igitur grauentur

Lectores octauum ipsius argumen-
tum totum perlegere obsecra-
mus: Est n. illustre Me-
lianæ eruditionis
exemplum.

QVARE

QVARTA PARS

CONTRA STANCARVM DE Mediatore.

STancari opinionem nos de Mediatore non defendimus, hæret enim cum Melio in eodem luto. Nam inter Deum trinitatem vnum, qui est Pater, Filius, & Spiritus sanctus vult Christum esse Mediatorem secundum humanitatem, & sanè fatemur, iuxta illud falsum fundamentum, veriorrem habere opinionem Stancarū quā Meliū, verūm ijs omisis, nos de Mediatore nostram sententiam breuiter dicemus.

Affirmamus cum Paulo. 1. Tim. 2. vnum esse Deum Patrem Christi, & vnum Mediatorem Dei, & hominū, HOMINEM IESVM CHRISTVM, non alium aliquem ante hunc, secundum hoc vel illud, vel vtrunq; simul.

Vt hoc affirmemus, cogit nos veritas scripturæ sacræ, quia in veteri testamento, Nullus Christus de se testatus est, Ego sum via: Petite Patrem in nomine meo: Nemo venit ad Patrem nisi per me: vt in nouo testamento, noster Christus hoc de se testatur.

Certè

Q V A R T A P A R S.

Certè Paulus disertè pronunciat, Christum orasse in diebus carnis suæ, non ante dies carnis suæ: Et ipse Christus idem confirmat, cum inquit, vſq; huc non petijſtis quicquam Patrem in nomine meo.

Scriptura nūq; vocat Christum Mediatorem veteris testamenti, sed tantum noni & Heb. 9. 12. probat Paulus, & Antitheses illæ noui, et vet: testamenti, ex Heb. 1. & 2. capitibus: Hoc ipsum confirmans Ioa. 1. dicit, Legem per Moſen datam fuiſſe, gratiam verò & veritatem per Christum &c.

Neq; etiam in veteri testamento fuit ſacerdos, nihil obtulit, In nouo enim testamento id factum est, cum carnem suam obtulit: sacrificij autem illius typi, & figuræ recitantur, quæ iam adueniente veritate in nouo testamento ceſſarunt: Nihil iſi docuit, nihil egit, Nam Lucas Act. 1. manifestè inquit, ſe omnia deſcripſiſſe, quæ præcepit, cœpitq; Ieſus docere, & facere: Et initium ſignorum eius Ioan 2. & Heb. 3.

Vt autem quàm ſtolide Stancarum perſtringit intelligas, aliquot ſelegimus Melij argumenta, vt ab illis cætera dijudicare poſſis.

Aſſeruat primo omnē plenitudinē Diuinitatis in

M ij

habita-

Q V A R T A P A R S.

habitare in Filio æterno, quod contrarium est D. Paulo: cum non in Christo Deo æterno inhabitare possit plenitudo deitatis corporaliter, sed tantum in homine Christo. Explicet ergo Melius, quomodo in illo æterno Filio, & Deo inhabitet corporaliter omnis Diuinitatis plenitudo.

Secundò addit, Christus secundum diuinitatē remittit peccata:

Ergo secundum Diuinitatem est Mediator.

Animaduerte, quā extra oleas philosopetur, secundum illum enim, & suos Doctores scholasticos, Mediator quatenus Mediator peccata nō remittit sed quatenus vnus est Deus cum Patre & Spiritu sancto.

Quid verò respondebit Melius Stancaro sic argumentanti?

Christus secundum Diuinitatem remittit peccata:

Ergo secundum eandem non potest esse Mediator, Ne Diuinitas apud Diuinitatem intercedere videatur:

Expende postremò quanti faciat Melius Filium Dei Iesum Christum hominem, cum dicit organum esse Deitatis Filij æterni: Item, quali vtatur inter-

Q V A R T A P A R S.

tur interpretatione super locum Pauli: Deus sanguine suo acquisiuit Ecclesiam, id est, inquit, Filius Deus per Spiritum æternum obtulit suam carnem: vide quis erit ille Spiritus æternus, per quẽ Deus Christus offert carnẽ suam Deo Patri: Ausus est contra ipsum Christum docere, qui apertissime apud Mattheum sic ait contra Iudæos: vt autem sciatis Filium hominis potestatem habere in terris remittendi peccata, dico tibi Paralytice, surge tolle lectum tuum, & vade in domum tuã:

Concludit tandem, Ecce Christi Deitas: Ecce Christus secundum Deitatem saluator: Saltem cõclusisset, Ecce Christus secundum Deitatem Mediator, non saluator, quia Saluatorem esse non negat Stancarus, quin potiùs ob id probat eum, qui est Saluator, non posse Mediatorem esse:

Tertiò dicit, defendimus ergo Christum Deitatis respectu fuisse Mediatorem, quia dixit Spiritus sanctus per Esaïam. 7. 9. 35. 54. Osee 1. 3. Sopho. 3. Ioel. 3. Zach. 13. Saluatorem esse Iehouam Deum Filium Dei: Saluabo, inquit, eos ego Iehouah Pater in Iehouah Deo ipso, & Iustitia nostra. Cùm ergo Christus Deus Filius Dei, & homo, sequitur ΑΝΤΙΛΥΤΡΟΥ ignaros esse, & Stancarianos cæcos.

QVARTA PARS.

Et hic exerit Melius iudicium cū n̄ summa eruditione iunctum, dicit enim apertè Chrūm nō secundum vtramq; naturam, sed Deitatis respectu fuisse Mediatorē, quā impiā sententiā nullus vnq; protulit. *Conclusio, seu Epilogus.*

Ecclesia Domini nequaq; debebat vti consuetudine contendendi, at cū ex mandato Dei adigamur ad reddendam confessionem, iure excusari videmur, quòd testimoniū reddidimus nostræ doctrinæ, & confessioni: dolemus sanè in respondendo nos fuisse duriores, quia idipsū causæ magnitudo efflagitabat, interim verò nos declarasse modestiā, qui vtrūq; scriptū conferet, re ipsa testabitur: Maledicta & cōuitia patiēter ferimus, cogitantes illud Christi, Beati estis, cū ōne pbrū iecerint in vos, et sanè petimus aduersarios nr̄os (si fieri poterit) vt à maledictis, & p̄lonis nr̄is abstineāt. Nihil enim facilius est quā recriminari: cogitare certè debebāt hac rōne doctrinæ nostræ cōfessionē nō posse extingui, quis n. maledictis & nō veritate cōuictus, à suo discedet pposito? cū aut cōtrouertatur de fūdamento salutis, minus illud nobis eripi patiamur, nisi aliud monstratū fuerit diuersū ab illo, quod Chr̄s Ioa. 17. docuit, Hæc est vita æterna vt cognoscant te solum verum Deum, & quē

misisti Iesū Chrūm: A studio, et inquisitione verita-
tis Diuinæ nequaquā alieni futuri sumus, vel cōtra
cōsciētiam aliquādo dimicaturi, quia potius vt nās
liberemus cōscientias, testimonijs & veritati Diui-
næ omnia subiecimus: Characterem verò Anū-
christi vt deponere in totū possimus, satagimus,
qui vnum Deum Patrem in trinum conuertit, &
Essentiam, & vnum Christum Dominum in tri-
num & personam.

Quem Labyrinthum vt tueri posset, multū in-
uexit in Ecclesiam Dei axiomata, & vocabulorū
exoriorum plaustra, quæ & discētes & docen-
tes à puritate & simplicitate Christi abducunt.

Sed Deus, qui per Filium suum Dominum no-
strum Iesum Christū nostri misertus, à nobis ex-
tollī, & magnificari debet, qui nos in viam verita-
tis suæ producit, & lumen scientiæ suæ in cordi-
bus nostris accēdit, vt depulsis tenebris, intelliga-
mus, quæ sit spes vocationis nostræ, Filium eius v-
nigenitū Mediatorem. & pontificem nostrum ob-
secrabimus, vt quod in nobis, & per nos incepit,
perficere dignetur. Si quidē ille nos Spū suo in
interiore homine corroborabit, sperabim⁹

piorū iudicia mitiora de nobis futu-
ra, quā aduersariorum, qui car-
nali zelo feruntur. Amen.

Syrphus	kosvö	Cicopus	tdid
Viburnum	tdid	Athenid	ist
Lecinus	olaj lampas	Phonulium	instit
Latvuna	Lampas	Ugic	vel fag
Abacus	popus pek	Umarine	instituto
Calium	masfo	Cratwa	in mudo
Pelium	lab mso	Situlla	tdim
Voculus	pahav	Hafizurna	idiv
Procutu	Lapoma	Spongia	aztal 13 hto
Mappa	abvoq	Conica	huc tikonic
Linum	so tövö	Alung	tdim
Furcula	Kevik tamiu	Flavulus	dagazto tikonic
Ruf	izta apst	Savtago	supponio
Catwig	enik hoodo tal	frifid	tdim
Bata	mit tal	patina	proponies ta
Uria	legizö	Cudigula	fözi lalan
Id	tdi	Cratwa	chakha
Uvata	kenkours	Polla	mag tövö
Duc	Kosav	Mola mammarium	kizi neata
Ganfo	zen fago - vas	Mola crassilis	tdim
Galia	kenicshamio lopat	Infusibula	supplementu
Flavin	louagos fureq	Kenicshamio lopat	gomelia
Nep	sciti vas	Carlaus	Kosav
Fra	vas uilla	Bisga pens	dezin
Communia	hus fago vas	Mancia	malha
Fus	fagk	Digitale	zabo dezis
Fur	vas hor	ollo	
		Furpes	ovvily ollo
		Furaps	fogo

SFAR SIT